

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37
Nisan 2015 April 2015
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

KUL HİMMET'İN BİR MECMUADA YER ALAN 50 ŞİİRİ 50 POEMS OF KUL HİMMET IN A PERIODICAL

Hasan KAYA*
Necat ÇETİN**

Öz

Alevî-Bektaşî edebiyatının yedi büyük şairinden biri olan Kul Himmet'in 16. yüzyılın ikinci yarısı ile 17. yüzyılın başlarında yaşadığı tahmin edilmektedir. Tokat'ın Almus ilçesi Görümlü (Varzıl) köyünde doğmuş, yine bu köyde vefat etmiştir. Bu çalışmada bir mecmuada yer alan ve başlıkları ile mahlas dörtlüklerinde Kul Himmet mahlası bulunan 50 şiire yer verilecektir. Rika ile yazılmış yazma hâlindeki bu mecmua 246 sayfadır. Mecmuada Şah Hatayî ve Pir Sultan Abdal'a ait pek çok şiir de yer almaktadır. Mecmuanın bazı sayfaları eksiktir. Mecmuada Kul Himmet'e ait 50 şiirden 31 tanesi bugüne kadar Kul Himmet'le ilgili çalışmalarda yayımlanmış şiirler arasında yer alırken 19 tanesinin yayımlanmamış olduğu görülmektedir. Daha önce yayımlanan şiirlerle bu mecmuadaki şekilleri ve dörtlük sayıları arasında farklılıkların olması ve karşılaştırmalı çalışmalara kaynak sağlaması bakımından yayımlanan 31 şiir de bu çalışmaya alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kul Himmet, Alevî-Bektaşî Edebiyatı, Halk Şiiri, Mecmua.

Abstract

It is estimated that Kul Himmet, who is one of the seven biggest poets of Alevi-Bektaşî literature, lived in a time period between the second half of 16th century and the beginning of 17th century. He was born and died in Görümlü (Varzıl) village in Almus district, Tokat. In this study, 50 poems with the penname of Kul Himmet (in the titles and penname verses) existing in a periodical, will be analyzed. This periodical, which is written with Rika, in the shape of enrollment, is 246 pages. There are also various poems of Hatayî and Pir Sultan Abdal in the periodical. Some of the pages of the periodical are missing. It is determined that while 31 of the 50 poems in the periodical also exist in other works about the published poems of Kul Himmet, 19 of them hadn't been published before. There are differences between the previously published poems and the ones in this periodical in terms of shape and numbers of verses; so, in order to create resource for comparative studies, the above mentioned 31 poems are also included in this study.

Keywords: Kul Himmet, Alevi-Bektaşî Literature, Folk poetry, Periodical.

I. Giriş

Kökünü Ahmet Yesevî'ye dayanan tasavvuf öğretisi, 13. yüzyıldan itibaren Anadolu'da etkisini göstermeye başlamıştır. Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Velî gibi mutasavvıflar Anadolu Türkmenleri arasında tasavvufu yaymışlar, bunlar arasında Hacı Bektaş-ı Velî'nin izinden gidenler Bektaşîliği oluşturmuşlardır. Daha sonra Alevîlik de Türkler arasında yayılmış ve bu itikadın şairleri Alevî-Bektaşî edebiyatı denilen bir edebiyatın teşekkülünde rol oynamışlardır. Nutuk, nefes, deme, deyiş gibi adlarla anılan şiirlerinde kendi itikatlarını ve dünya görüşlerini işlemişlerdir. Böylece sevgi ve hoşgörünün egemen olduğu tasavvuf şiiri vadisinin bir kolunu oluşturmuşlar; şiirleri ayin-i cemlerde okunmuş, halk arasında önemli bir makamda görülmüşlerdir. Yüzyıllar içinde pek çok Alevî-Bektaşî şairi yetişmiş, bunlardan bazılarının etkisi daha büyük olmuş ve bu şairler kendilerinden sonra gelen şairleri derinden etkilemişlerdir.

*Yrd. Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü.

** Öğretmen, MEB, İzmir.

II. Kul Himmet

Bilindiği gibi Kul Himmet; Pir Sultan Abdal, Hatayî, Yeminî, Viranî, Teslim Abdal ve Nesimî ile birlikte Alevî geleneğinde usta sayılan ve “Yedi Kutuplar”, “Yedi Ulu Ozan” adı verilen yedi büyük şairden biridir (Birdoğan, 2003: 420; Özen, 2006: 106; Zaman, 2009: 359).

Asıl adı Hüseyin olan Kul Himmet’ten söz eden ilk kaynaklar Bektaşiler arasında tanınmış bir şahsiyet olduğunu (Kocatürk, 1968: 248), Şah Abbas ve Şah Tahmasb dönemlerinde yaşadığını (Özkırmırlı, 1985: 148) belirterek ondan Pir Sultan Abdal’ın dervişlerinden olan ve onun kadar orijinal, içli ve özlü şiirler söyleyen bir şair olarak bahsederler (Gölpınarlı, 2010: 15; Gölpınarlı, 2013: 33; Eyüboğlu, 1991: 174). Ayrıca onun XVI. asrın son yarısında yetişen Kızılbaşlardan olduğunu ve gerek yaşadığı asırda gerek daha sonraki devirlerde büyük bir şöhret temin ettiğini dile getirirler (Ergun, 1930: 208; Samancıgil, 1946: 109; Koca, 1990: 163). Bazı kaynaklarda geçen Pir Sultan Abdal’ın müridi olduğu bilgisinin bir şiirindeki okuma hatasından kaynaklandığı ve doğru olmadığı belirtilmiştir (Albayrak, 2002: XXVI/352).

XVI. yüzyılın ikinci yarısı ile XVII. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı tahmin edilen Kul Himmet, Tokat’ın Almus ilçesinin Görümlü (Varzıl) köyünde doğmuştur. Türbesi de bu köydedir ve köyün ortasında kerpic duvarlarla çevrilmiş büyükçe bir oda şeklindedir. Torunları hâlen bu köyde yaşamakta ve “Kul Himmetliler” adıyla anılmaktadır (Aslanoğlu, 1997: 1-2; Albayrak, 2002: XXVI/352; Öztelli, 1996: 18; Şahin, 2013: 13). Köylüleri onu Bektaşî tarikatının Erdebil Tekkesi’ne mensup Safeviye koluna bağlar (Kaya, 2000: 421). Şair, Şeyh Safî’nin altıncı kuşaktan torunudur, bazı düvaz imam şiirlerinde Şeyh Safî’ye “Safî Dedem” şeklinde hitap ettiği görülür (Şahin, 2013: 27-28; Kaygusuz, 2005: 352-353). Bu çalışmada yer alan 31 numaralı şiirde de “Süreğimiz Şeyh Safî’nin süreği” (31/7b) mısrası yer almaktadır. Kul Himmet’in bazı kaynaklarda yer alan evlenmemiş olduğu bilgisi yanlıştır. Şairin Şahin ve Abbas adlarında iki oğlu olmuştur (Kaygusuz, 2005: 354). Kul Himmet’in Alevîler arasında anlatılan pek çok menkıbesi vardır (Kaya ve Çetin, 2012: I/491). Alevîler arasında canlı kalabilen bir şairdir ve ayin-i cemlerde hâlâ şiirleri okunur (Sever, 2003: 195).

Şiirleri incelendiğinde iyi bir öğrenim gördüğü anlaşılmaktadır. Bu öğrenim klasik medrese öğrenimi olmayıp halk kültürü ile yoğrulmuş kuvvetli bir tasavvuf terbiyesidir. Dili çok sade olmakla birlikte tasavvuf ve tarikat terimlerini iyi kullanmaktadır (Öztelli, 1996: 19; Albayrak, 2002: XXVI/352). Kul Himmet, güçlü söyleyişle tarikat bilgilerini, peygamber hikâyelerini, evliya menkıbelerini, şiir mazmunlarını ve tasavvuf öğelerini şiirlerinde ustaca kullanmıştır (Vural, 2011: 2).

Kul Himmet’in şiirleri incelendiğinde Anadolu’nun ve Türk ulusunun binlerce yıllık birikiminin, inancının, kültürünün, güzelliklerinin, sevgisinin ve yaşam tarzının bu şiirlerde yoğun bir şekilde işlendiği görülür (Yardımcı, 2014: 92).

Kul Himmet, kendisinden sonra yaşayan ozanlar üzerinde büyük etkiler bırakmıştır. Ürettiği eserler insanların belleğinde hep yaşatılmıştır (Zaman, 2009: 362).

Kul Himmet’in mahlasındaki “Kul” ifadesinin niçin kullanıldığı bilinmemekle birlikte bunun tasavvufî edebiyatın geleneklerinden olan mürsidine, pirine duyulan sevginin, saygının ve bağlılığın ifadesi olduğu düşünülmektedir (Zaman, 2009: 359-360).

Kul Himmet’in hayatı ve şiirlerini ihtiva eden pek çok çalışma yapılmıştır. Alevî-Bektaşî şiiri antolojileri dışında Emin Ulu (1987), Metin Turan (1994), Cahit Öztelli (1996), İbrahim Aslanoğlu (1997), İrfan Çoban (1997), Doğan Kaya (2000), Selay Özcan (2011), Hanifi Vural (2011), Doğan Kaya ve Necat Çetin (2012), Şah Hüseyin Şahin (2013)’e ait çalışmalar bunlardan bazılarıdır. Her çalışmada Kul Himmet’le ilgili bilinenlerin ve Kul Himmet’e ait şiirlerin sayısının arttığı görülür.

III. Mecmuadaki Şiirleri

Bu makalede, bir mecmuada tespit edilen ve hem başlıklarında hem de mahlas dörtlüklerinde Kul Himmet adı geçen 50 şiirin metni daha önceki yayınlar dikkate alınarak sunulacaktır. Adı geçen mecmua İzmir ili Bayındır ilçesi Yakapınar (eski adı: Uladı) köyünden bir dede ailesinden alınmış ve Necat Çetin tarafından dijital ortama aktarılmıştır. El yazma olan bu mecmua, 246 sayfadır ve rika ile yazılmıştır. Bazı sayfaları eksiktir. 20x29 cm ebatlarındaki mecmuanın başında “*Haza Kitâb-ı Mecmu’a*” yazılıdır. Mecmuada Kul Himmet dışında Şah Hatayî ve Pir Sultan Abdal’a ait şiirler de bulunmaktadır. Mecmuanın 316-356. sayfaları arasında Kul Himmet’e ait gösterilen, başlığında ve mahlas dörtlüğünde Kul Himmet adı geçen 54 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin dördünde “Kul Himmet Üstadım” mahlası vardır.¹ Bilindiği gibi Kul

¹ Kul Himmet Üstadım mahlası bulunan şiirlerin başları ve sayfa numaraları şu şekildedir: Hak Muhammed Ali geldi dilime / Hak seni uçmağa öldür dediler s. 323-324; Sevdiğim Allah bir Muhammed Ali / Üç güzel sevmişim eli n’eyleyim s. 326; Haber aldım ser çeşmenin gözünden / Mihmanı gözeten Hakk’ı gözetir s. 326-327; Lokman Hekim merhem çalsa yarama / Pire varmayınca yoktur çaresi s. 336-337.

Himmet Üstadım mahlası, Âşık İbrahim'e ait olduğundan bu dört şiir makaleye alınmamıştır.² Şiirlerden üç tanesi (12, 14, 44 numaralı şiirler) de Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. 50 numaralı şiir, Kul İbrahim'e, 26 numaralı şiir Pir Hatayî'ye ait yayımlanan şiirler arasında yer almaktadır. 26 numaralı şiir, küçük farklılıklarla Pir Sultan'a ait yayımlanmış şiirler arasında da yer almaktadır. 42 numaralı şiirin, ilk dördlüğü ve ayağı benzeyen bir şekli yayımlanmış olsa da (Yörükân 2011: 135; Şahin 2013: 64) mecmuadaki şekil, oldukça farklıdır. Mecmuada yer alan Kul Himmet şiirlerinden ilkinin (1 numaralı şiir) mahlas dördlüğünde "Hocam Kul Himmet Pir Sultan pirim" ifadesi yer almaktadır ve bu, şiirin Kul Himmet'e ait olması hususunda önemli ölçüde kuşku doğurmaktadır. 27 manzume ise Kul Himmet'in şiirlerini ihtiva eden daha önceki çalışmalarda yayımlanmıştır. 27 manzumedan 6 tanesi hem Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında hem de başka şairlere ait gösterilen yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. Bunlardan 10 numaralı şiir Hatayî'nin, 26 numaralı şiir Pir Hatayî ve Pir Sultan Abdal'ın; 30 ve 48 numaralı şiirler Pir Sultan Abdal'ın, 31 numaralı şiir Kul Hüseyin'in, 35 numaralı şiir Şah Hatayî'nin yayımlanmış şiirleri arasında da yer almaktadır.

Tespit edilebildiği kadarıyla mecmuadaki 54 şiirden Kul Himmet Üstadım mahlaslı 4 şiir dışında kalan 50 şiirden 31 tanesi daha önceki çalışmalarda yayımlanmış, 19 tanesi ise henüz yayımlanmamıştır. Yayımlanmış şiirlerin bu çalışmaya alınmasında yayımlanmış şiirlerle mecmuadaki şiirler arasında farklılıkların olması, farklı ifade ve söyleyiş ile bazen farklı dördlük sayılarının bulunması etkili olmuştur. Böylece ileride Kul Himmet şiirleri ile ilgili yapılacak daha geniş, karşılaştırmalı çalışmalara kaynak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın amacı bu şiirlerin Kul Himmet'e ait olduğu iddiası olmayıp Kul Himmet başlığı ve mahlası bulunan ve bir mecmuada kayıtlı olan bu şiirlerin metnini ortaya koymak, yayımlanmış olanlarla ilgili karşılaştırma imkânı sağlamak ve daha önce yayımlanmamış olanları bilim dünyasına tanıtmaktır. Yayımlanmamış gösterilen şiirlerin bazılarının da başka şairlere ait olması ya da tespit edemediğimiz bir yayının içerisinde bulunması muhtemeldir.

Şiirlerin yukarıda sözü edilen yayımlanma bilgileri şu şekildedir:

Tablo 1

Şiirin Bu Çalışmadaki Numarası	Yayımlandığı Kaynakta Kime Ait Gösterildiği	Mecmuadaki Dördlük sayısı	Yayımlandığı yerdeki dördlük sayısı
3	Kul Himmet	7 dördlük	7 dördlük
4	Kul Himmet	12 dördlük	11/12 dördlük
9	Kul Himmet	6 dördlük	6 dördlük
10	Kul Himmet / Hatayî	12 dördlük	12/13 dördlük
12	Pir Sultan Abdal	5 dördlük	7 dördlük
13	Kul Himmet	5 dördlük	5 dördlük
14	Pir Sultan Abdal	5 dördlük	5 dördlük
15	Kul Himmet	7 dördlük	6 dördlük
17	Kul Himmet	7 dördlük	7 dördlük
18	Kul Himmet	5 dördlük	7 dördlük
20	Kul Himmet	12 dördlük	12 dördlük
21	Kul Himmet	7 dördlük	7 dördlük
23	Kul Himmet	11 dördlük	9/12 dördlük
24	Kul Himmet	7 dördlük	7 dördlük
25	Kul Himmet	9 dördlük	8/9 dördlük
26	Kul Himmet/Pir Hatayî / Pir Sultan Abdal	5 dördlük	5 dördlük
27	Kul Himmet	7 dördlük	7 dördlük

² Asıl adı İbrahim olan Kul Himmet Üstadım, Divriği'nin Karageban bucağına bağlı Örenik köyünde doğmuş yine aynı köyde ölmüştür. Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmese de XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı kuşkusuzdur. Ailesi Öksüzoğulları adıyla anılmaktadır. İbrahim Aslanoğlu, XIX. Yüzyıl Alevi-Bektaşî Şairi Kul Himmet Üstadım, Can Yayınları, İstanbul 2014, s. 7. Ayrıca bk. Mehmet Yardımcı, "Kul Himmet Üstadım'ın Kul Himmetle Karıştırılan ve Bilinmeyen Şiirleri", I. Emlek Yöresi Halk Ozanları Sempozyumu 16-17 Mayıs 1998, Ankara.

29	Kul Himmet	5 dörtlük	5/6 dörtlük
30	Kul Himmet / Pir Sultan Abdal	7 dörtlük	7 dörtlük
31	Kul Himmet / Kul Hüseyin	7 dörtlük	7 dörtlük
32	Kul Himmet	9 dörtlük	9 dörtlük
34	Kul Himmet	7 dörtlük	6/12 dörtlük
35	Kul Himmet / Şah Hatayî	5 dörtlük	5 dörtlük
36	Kul Himmet	6 dörtlük	6 dörtlük
38	Kul Himmet	10 dörtlük	10 dörtlük
39	Kul Himmet	12 dörtlük	12 dörtlük
40	Kul Himmet	7 dörtlük	6/7 dörtlük
44	Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	6/7 dörtlük
48	Kul Himmet / Pir Sultan Abdal	5 dörtlük	5/7 dörtlük
49	Kul Himmet	10 dörtlük	10 dörtlük
50	Kul İbrahim	5 dörtlük	5 dörtlük

Bu makalede metni hazırlanan 50 Şiirden yirmi bir tanesinin dörtlük sayısı 5'tir. Bir Şiirde 4, beş Şiirde 6, on üç Şiirde 7, ç Şiirde 9, iki Şiirde 10, bir Şiirde 11 ve dört Şiirde de 12 dörtlük bulunmaktadır. Beş drtlkl Şiirlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Yayınlanan Şiirlerin toplam dörtlük sayısı ise 336'dır.

Mecmuada Şiirlere çeşitli başlıklar konduğu görülür. 1. Şiirde "*Nefes-i Kul Himmet*"; 16, 48, 49 ve 50 numaralı Şiirlerde "*Kul Himmet*"; diğer 45 Şiirde ise "*Nutk-ı Kul Himmet*" başlığı yer almaktadır. Şiirlerin mecmuadaki başlıkları ve sayfa numaraları çalışmanın metin bölümünde dipnotla gösterilmiştir.

Şiirlerin 45 tanesinde 11'li hece ölçüsü, 5 tanesinde ise 8'li hece ölçüsü; 34 tanesinde döner ayak, 16 tanesinde tek ayak kullanılmıştır. Şiirlerin numaralarına göre dörtlük sayısı, ölçü, ayak bilgileri, başlıkları ve mecmuadaki sayfa numaraları şu Şekildedir:

Tablo 2

Şiirin Numarası	Dörtlük Sayısı	ls	Ayak Türü	Başlığı	Sayfa Numarası
1	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nefes-i Kul Himmet</i>	316
2	4 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	316-317
3	7 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	317-318
4	12 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	318-319
5	7 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	319-320
6	7 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	320
7	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	321
8	5 dörtlük	8'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	321
9	6 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	321-322
10	12 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	322-323
11	5 dörtlük	8'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	324-325
12	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	325-326
13	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	327
14	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	327-328
15	7 dörtlük	8'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	328
16	7 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Kul Himmet</i>	328-329
17	7 dörtlük	8'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	329
18	5 dörtlük	8'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	329-330
19	6 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	330-331

20	12 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	331-332
21	7 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	332-333
22	6 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	333
23	11 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	334-335
24	7 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	335
25	9 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	337-338
26	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	338
27	7 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	338-339
28	6 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	339-340
29	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	340
30	7 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	340-341
31	7 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	341-342
32	9 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	342-343
33	9 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	343-344
34	7 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	344-345
35	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	345
36	6 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	345-346
37	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	346-347
38	10 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	347-348
39	12 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	348-349
40	7 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	349-350
41	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	350
42	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	351
43	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	351-352
44	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	352
45	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	352-353
46	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	353
47	5 dörtlük	11'li	Tek ayak	<i>Nutk-ı Kul Himmet</i>	353-354
48	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Kul Himmet</i>	354
49	10 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Kul Himmet</i>	354-355
50	5 dörtlük	11'li	Döner ayak	<i>Kul Himmet</i>	355-356

Şiirlerde hece ölüsünün aksadığı çok sayıda mısra vardır. Bunların bazılarında fazlalık bazılarında eksiklik görülür. Bazı mısralardaki aksaklıklar metin tamir edilerek giderilmiştir. Bazı mısralarda ise tamire rağmen l aksamaktadır. Yapılan tamirlerde mecmuada geçen Şekil için "M" kısaltması kullanılmıştır. Bazı Şiirlerin başka bir yerde kaydı olmadığı için karşılaştırma imkânı olmadığından metne mecmuada geçtiği gibi alınmıştır. Şiirlerde yapılan düzeltmeler dipnotla gösterilmiŐ, eklenen ifadeler köŐeli parantezle belirtilmiştir. Şiirlere ve drtlklerine numara verilmiŐ, Şiirlerde kullanılan dipnot ve incelemede dörtlüklerin ilk mısraları "a", ikinci mısralar "b", üçüncü mısralar "c" ve dördüncü mısralar "d" harfi ile gösterilmiŐtir. Böylece mesela 11. Şiirin 2. drtlğnn üçüncü mısrası 11/2c Şeklinde yazılmıştır.

Şiirlerde kafiye ve redif konusunda halk Őiirinin pek çok örneğinde olduğu gibi esnek bir tutum olduğu görülür. Kulağa yakın gelen sesler de kafiyeli sayılmıştır. Kafiye Őeması döner ayaklı Şiirlerde "abab cccb dddb ..." veya "abc b ddb eeb ..." Şeklinde, tek ayaklı Şiirlerde ise "aBaB ccbB ddb ..." Őeklinindedir.

Makale sınırlarını aŐacaėı düŐüncesiyle bu çalışmada Şiirlerin muhteva özellikleri üzerinde durulmamıştır. Buna karŐılık Şiirlerde özellikle "insanın yaratılışı ve yaratılış konusundaki tasavvufi görüşler; gönül özelinde yol gösterme; ham sofu ve zahit tipine sataşma; ilahî aşk; peygamber sevgisi; peygamberlerin hayatları ve mucizeleri; Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin başta olmak üzere on iki imamın hayatları, üstün vasıfları ve on iki imama bağlılık" konularının ne çıktığı görülür.

Kul Himmet'in Pir Sultan Abdal'dan derin bir Şekilde etkilendiği ve onun Őiirlerine nazireler yazdığı bilinmektedir (zcan, 2011: 17-22). "Ezelden dvane kaldı aşk beni / Hüseyinîyim Mevaliyim ne dersin" mısralarıyla

başlayan 3 numaralı şiir (Öztürk, 2007: 150-151; Öztelli, 2012: 188-189), “Kudretten yaratmış seni Hak Teala / Ne güzel irengin var[dır] elmalar” mısralarıyla başlayan 22 numaralı şiir (Öztelli, 1997: 258; Öztürk, 2007: 86; Yağcı, 2011: 170-171; Öztelli, 2012: 102-103) ve “Yine müroet ile bir kapı açtık / Severson Ali’yi ağlama gönül” mısralarıyla başlayan 37 numaralı şiir Pir Sultan Abdal’a naziredir (Öztürk, 2007: 87; Yağcı, 2011: 175; Öztelli, 2012: 78).

Şiirlerde canlı bir dil ve ifade ile deyim zenginliği göze çarpar. *Tamu, uçmak, çalap, tam-, zağla-, bozla-, çalkan-, ilt-, küriük-, turuk-, ağu, balkı-, uşan-, yahşi, kangı, esri-, yegin, esil-, yed-, eyit-* gibi bugün için arkaik sayılabilecek pek çok kelimeye yer verilirken *perhiz, leşter, mancılık, uş-, irenk, kılınç, ataş* vb. kelimelerin halk söyleyişi ile kullanıldığı görülür.

Mecmuanın 316-356. sayfaları arasında yer alan Kul Himmet şiirleri şunlardır:

IV. Metin

İşbu Zîrde Yazılan Kul Himmet’in Nutk-ı Âlîleridir

Varıp bir nâdâna açma sırrını

1

1. Selam edin sofu canlara bizden
Sofular ikrarda durur mu bilmem
Yohsa yol mu danıştın her cahilden
Hak cemalin cemale gelir mi bilmem

4. Şu yüce dağların yaylasın yayla
İn[ip] ovasında turacın avla
Kul Himmet sözünü başar da söyle
Pehriz ile kullanagör dilini

3

2. Muhabbet canda mı yohsa dilde mi
Günahlar etmişsin Hakk’a perde mi
İkrarsıza ikrar veren yolda mı
Hak kadim ikrara durur mu bilmem

1. Ezelden divane kıldı aşk beni
Hüseynîyim Mevaliyim ne dersin
Niçin ta’n edersin tarik düşmanı
Hüseynîyim Mevaliyim ne dersin

3. Yer ile gök bir ikrardır aslından
Hiç gönül geçer mi gönül dostundan
Çök otur sevdiğim gönül tahtından
Cebrail [de] Hakk’a varır mı bilmem

2. İmam Hasan şehrinde duacıyım
Hakikate kadem bastım hacıyım
Hüseynîler güruhundan Nâciyim
Hüseynîyim Mevaliyim ne dersin

4. Gerçek ister can’ortaya itmeye
Hak mürşid ister katarlayıp tutmaya
Sorak ister katarlayıp yedmeye
Yedikleri yere varır mı bilmem

3. Zeynel Âbidin[’den] Bâkır’a yettik
Cafer-i Sâdık’ın kolunu tuttuk
Küfrü iman ettik can hakka kattık
Hüseynîyim Mevaliyim ne dersin

5. Hocam[dır] **Kul Himmet** Pir Sultan pirim
Şah Hatayî şah[ım] benim[dir] Ali’m
Ben bir ednâ kulum eyvallah derim
Kırklar katarına katar mı bilmem

4. Musa-i Kâzım’a erişti irşat
İrıza kuluyuz farz ile sünnet
Münkire teberrâ mümine rahmet
Hüseynîyim Mevaliyim ne dersin

2

1. Nasihatim sana ey deli gönül
Gözedegör erkânını yolunu
Kemlik edenlere sen iylik eyle
Rızasız lokmaya sunma elini

5. [Hem] Muhammet Takî Ali Nakî’dir
Askerî’den dolu içtim sakidir
Şeyh olmak şah olmak mürşid hakkıdır
Hüseynîyim Mevaliyim ne dersin

2. Gelme diyene [sen] varıcı olma
El elden yücedir sen seni görme
Kendini bilmezle oturup durma
Dokunur çarkına döker dölünü

6. Behey Yezid [ne] ta’n edersin bana
Erenler severim n’eylerim sana
Gel iman getir de Hakk’ı yakın dene

3. Gerçek er isen [eğer] gedik bekle
Eksiğini kendi özünde yokla
Eğer ârif isen sırrını sakla

2/4c Himmet: Himmet eydür M.

3 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 317-318]. Kul Himmet’e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli, *Pir Sultan’ın Dostları*, Özgür Yayınları, İstanbul 1996, s. 119-120; İbrahim Aslanoğlu, *Kul Himmet*, Ekin Yayınları, İstanbul 1997, s. 107-108; Şah Hüseyin Şahin, *Yedi Ulu Ozan’dan Kul Himmet (Dede)*, Pir Sultan Abdal 2 Temmuz Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara 2013, s. 227-228.

1 *Nefes-i Kul Himmet* [Mecmua, s. 316].

1/1b ikrarda: ikrarında M.

2 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 316-317].

2/1a gönül: gönül bile M.

3/3c can: canı M.

3/6b Erenler: Erenleri M.

Hüseyinîyim Mevaliyim ne dersin

7. **Kul Himmet**'im güzel yeter imana
Sen ulaştır meni sahip zamana
İradet getirdim [ben] Şah Dehman'a
Hüseyinîyim Mevaliyim ne dersin

4

1. Ta ezelden kandildeki nur idik
Âlemin şevki ziyasın sevdiğim
Hem ağ yeşil hem kırmızı nur idik
Üstadın rengi boyasın sevdiğim
2. Gevher[in]den mevc oldu deryaya
Aşk muhabbet bile geldi dünyaya
Ebul-Kâsım'la Muhammed cümleye
Evliyasın enbiyasın sevdiğim
3. Enbiyanın evliyanın cümlesi
Cümlesinin bendesiyim bendesi
Muhammed cümlesinin ser çeşmesi
Sevdikçe [candan] özgesin sevdiğim
4. Cebrail geldi Muhammed yanına
Yüz on dört sure in[dir]di şanına
Saki kevser ol[du] canlar canına
İnna hel etâ suresin sevdiğim
5. Hasan Hüseyin'i severim candan
Zeynel'in sevgisin bırakmam elden
Bâkır'ı Cafer'i cennet gülünden
Kâzım Musa İrıza'sın sevdiğim
6. Muhammed Takî[']dir Ali Nakî'dir
Hasan el-Askerî zülfüm bağıdır
Muhammed Mehdi cennet çerağıdır
Murtaza Ali duasın sevdiğim
7. Gelip kudret kandilinde berk uran
Çıkıp göklere nur olup şevk veren
Yedinci bâbda yedi kez haykırın
Hû diyen heybetli sesin sevdiğim
8. Kalktı Kabe'den bıraktı sılayı
Ma'mur etti Bağdad'ı Kerbela'yı

4 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 318-319]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoglu (1997), *age.*, s. 91-93; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 180-181.

4/1a ziyasın: ziyasını M; 1c ağ: ağ hem M; 1d Üstadın: Üstadını M; boyasın: boyasını M.

4/3d özgesin: özgesini M.

4/4b sure: âyât M; 4d *İnna hel etâ*: Kur'ân-ı Kerim'in 76. suresi olan İnsan Suresi "Dehr Suresi" olarak da anılır. Sure, "Hel etâ" ifadesiyle başladığından bu adla da anılmaktadır; 4d suresin: suresini M.

4/5b sevgisin: sevgisini M; 5c Cafer'i: Cafer M; 5d İrıza'sın: İrıza'sını M.

4/6d duasın: duasını M.

4/8d ovasın: ovasını M.

Doksan bin şehid[e] verdi salayı
Şah Necef şehrinde ovasın sevdiğim

9. Yuyup kendini deveye yükleden
Yine kendi idi devesin yeden
Bu velayetleri Ali'dir eden
Yedeni yükün devesin sevdiğim
10. Ne bahtlı[dır] erenler visaline
Seri kurban verdim [senin] yoluna
İhsan etmek şu günahkâr kuluna
Bir kez kemterim diyesin sevdiğim
11. Hakk'ı sevmekmiş müminin âdeti
Zira mümin dur[ur] Hakk'ın rahmeti
Muhabbetin didaradır vahdeti
Sermayemdir durduğunca sevdiğim
12. **Kul Himmet**'im sorar isen suali
Hak birdir yakîn komaz evveli
Teshbihimdir Allah Muhammed Ali
Hem kendisin hem hepisin sevdiğim

5

1. Hak türâbdan yaratt' Âdem Ata'yı
Ağladı [da] göz[ü] yaşı göl oldu
İncir yaprağından tuttu futayı
Havv' Ana koynunda gizli hâl oldu
2. Hak buyurdu Âdem söyledi Sübhan
Uçmak yemişini boyladı müdam
Yed' avuç topraktan yoğruldu Âdem
Nefsi od aklı su gönlü yel oldu
3. Ne aceb yaradan Allah'ın işi
Bir nebiden dünyanın içi dışı
Kevser toprağından Âdem'in başı
Otuz ik'üstüne suret dil oldu
4. Aşk karıştı can cesede güreleşti
Kaş işaret etti gözler mumlaştı
Ol kat sinir sünük damar gömleşti
Yürümeye ayak tutmay'el oldu
5. Kırklar sohbetinde kim idi kavvâl
Anlayan bu marifetten bu sual
Ol kudret kandilinde ilk evvel
Nurdan Muhammed gevherden Al'oldı
6. Allah'ın adı okunur isminde
Şehit olmak yoktur evlat neslinde

4/9d yükün devesin: yükünü devesini M.

4/10d diyesin: diyesini M.

4/12c Allah: Allah pir M.

5 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 319-320].

5/3a aceb: aceb şu M; 3b nebiden: peygamberden M.

5/4c sünük damar: sümük damara M.

5/6a Allah'ın: Allah'ın bin bir M; 6c âdem: âdemin M.

Damar kan gâibdir âdem üstünde
Yedi kat yerin yüzünde kıl oldu

Cellat ol nefesine canına kıydır
Yenilensin yaran hem taze taze

7. **Kul Himmet** sual nâme söyler her dem
Koklardı başına soktu Şah Merdan
Peygamberin teri tamdığı yerden
Bitti açıldı kırmızı gül oldu

3. Muhammed pirim[dir] hem özüm mihrâb
Türab ol da pirin hatırın[ı] yap
Şu dünyanın ötesi han hem harab
İnanman gaziler bahar yazına

6

1. Hak [Teala] kudretten ne yarattı
İnsanın neslini kurmazdan evvel
Ahmed'i ne suret[in]de yarattı
Âdem suretine girmezden evvel

4. Muhabbeti şirin gönül arzular
Bir âşnâ ucundan yüreğim sızlar
Yol içinde yaram çoktur gaziler
Er isterim dayana bel düzüne

2. Muhammed'in nuru Yezdan'ı gördü
[Ol] şükür etti pes secdeye vardı
On iki bin hicabda kaç yıl durdu
Sefaât hicabına varmazdan evvel

5. **Kul Himmet**'im eydür eğer varırsam
Varı varlığımı elim'alırsam
Dört kapı kırk makamı bilirsem
Kim bahane bulur bunun sözüne

3. Kudret[in] Tur'unu bizde komuştur
Hayalinde halkı dağı yapmıştır
Âlemin ervahı kimden çıkmıştır
Âdem'in toprağın vermezden evvel

1. [İlk] ezeli şu dünyaya
Kurân m'indi hece m'indi
Varıp pirden haber alam
Gündüz m'indi gece m'indi

4. Ol kimdir sormadan Yezdan'ı bildi
Ol kimdir kibr etti yolundan azdı
İnsanın neslini kaç bölük kıldı
Âdem'in balçığın karmazdan evvel

2. Melekler arşa düzüldü
İblisin bağı ezildi
Kurân yere mi yazıldı
Yoksa gökten hece m'indi

5. Ol kimdir Âdem'in balçığın kardı
Ol kimdir kahrından görmeye vardı
Âdem Ata[mız] cansız kaç yıl durdu
Cismine ruhu[nu] vermezden evvel

3. Meleklerdir haslar hası
İblis oldu Hakk'a âsi
Gökte[ki] kudret lokması
Toka m'indi aca m'indi

6. Ol kimdir ki [bu] dergâhtan red düştü
Ol kimdir ki Âdem nişanı düştü
Ol kimdir ki Mevla ile zıd koştu
Elest sualini sormazdan evvel

4. Melekler arşa durunca
Âdem'e secde kılınca
Âdem peygamber olunca
Genç mi oldu koca m'oldu

7. **Kul Himmet**'im dönme dostun yolundan
Gel koparma her câhilin gülünden
Bade içtim nev civanın elinden
Muhabbet şişesin karmazdan evvel

5. **Kul Himmet**'im] işim zârdır
Müminin kiblesi dârdır
Beytullah'ın üstü nurdur
Şam'a m'indi hacca m'indi

7

1. Mihrabım mescidim üstad eşiği
Ana secde etmek farz oldu bize
Müşahib isterim yola gitmeye
Evliyanın yolu arz oldu bize
2. Cehd ile nefsinin yoluna uydur
Eğer uydurmazsan emeğin zay'dur

6 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 320].

6/2c kaç: kaç bin M.

6/4a kimdir: kimdir ki M; 4b kimdir: kimdir ki M.

6/5a kimdir: kimdir ki M; 5b kimdir: kimdir ki M.

6/7c civanın: cihanın M.

7 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 321].

7/1a üstad: üstadımın M.

7/3c ötesi: ötesi hem M; 3d bahar: baharına M.

7/4a şirin: şirin derler M; 4b sızlar: sızlar M; 4d bel: beline M.

7/5d bunun: bunun melek M.

8 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 321].

8/1c Varalım bir kâmil pirden haber alalım M.

8/3d indi: indi yoksa M.

8/4d oldu: oldu yoksa M.

8/5d indi: indi yoksa M.

9

1. Ahir vaktinde bir güzel severim
Muhammed Ali'nin hevası ilen
Hind'den Yemen'den kumaş çekerim
Bulgar Bozoğlan'ın devesi ile[n]
2. Kâtipler ismimi yazdı bir zaman
Bahriyyi ummanı yüzdü bir zaman
Haydar âşık oldu gezdi bir zaman
Fatıma Ana'nın hevası ilen
3. Bir lokma verdiler şunu ye deyü
Gel [de] sırrını beyan eyle deyü
İmam Hüseyin baktı durdu su deyü
Postunun altında kovası ilen
4. Takî Nakî Asker bizi coşurdu
Coşurdu da mihr şevkine düşürdü
Aşk ataşı ciğerimi bişirdi
Kavurdular aşkın tavası ilen
5. Mehdî dedem geldi girdi düşüme
Sır vermedim yârenime eşime
Bir kuş geldi yuva yaptı başıma
Çıkmadı çoluğu yuvası ilen
6. **Kul Himmet**'im eydür şu benim derdim
On ik'imam [ismi] dilimde virdim
Şah Necef Dağı'nda Ali'yi gördüm
Gezerdim Tur Dağınd'ovası ilen

10

1. Zahid hû demeyi inkâr eyleme
Ya niye çağırır insan hû deyü
Hû demenin aslı nedir nedendir
Gel sana söyleyim beyan hû deyü
2. Evvel hû ahir hû Allahu Ekber
Cemalin şevkinden doğdu bir gevher
Muhammed Mustafa ol İmam Cafer
Ol gevherden doğdu beyan hû deyü
3. Anlar gizli idi kevn ü mekânda

9 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 321-322]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 42-43; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 77. 9/1d Bulgar Bozoğlan: Bozoğlan, Bulgar dağında efsaneleşmiş bir Türkmen çobanıdır. Efsanenin yaşadığı Toroslarn zirvesindeki bu mekân da Bulgar Bozoğlan adıyla anılmakta ve Tahtacı Türkmenlerce kutsal sayılmaktadır. 9/4a Asker: Askerî M. 9/5a dedem: dedim M.

10 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 322-323]. Hem Kul Himmet'e hem de Hatayî'ye ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu, *Şah İsmail Hatayî ve Anadolu Hatayîleri*, Der Yayınları, İstanbul 1992, s. 372-374; Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 135-136; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 142-144; Abdülbaki Gölpınarlı, *Alevî-Bektâşî Nefesleri*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 2010, s. 165-166; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 335-336.

Şah-ı Merdan bile idi ol demde
Lâ fetâ okuyup karşı gelende
Yedi kez haykırdı sultan hû deyü

4. Erenler âşıktı yâr yâre karşı
Naz niyaz ederler Settar'a karşı
Niçe yüz bin yıl[lar] didara karşı
Baktılar kaldılar hayran hû deyü
5. Selman geşt eyledi âlemi gezdi
Kırklar[ı] bir saydı birlige düzdü
Bismillah dedi bir engur[u] ezdi
Saki kadeh sunar peyman hû deyü
6. Bir üzüm danesi ol şah elinde
Kırklar bile idi kismet gününde
Hak Resulullah'la mirac yolunda
Şeydullah eyledi Selman hû deyü
7. Kırklar ol şerbetten içti mest oldu
Şah-ı Merdan cümlesinden üst oldu
Setir pûş bağlanıp kemer best oldu
Semaha girdiler üryan hû deyü
8. Kırkların birine leşter çalındı
Aktı kan cümleden isbat verildi
Habibine anda tevhit göründü
Nazarına geçti mürvet hû deyü
9. Muhammed hatem-i peygamber oldu
Pirim Ali cümlesine ser oldu
Şah Merdan'a Cebrail rehber oldu
Ol zaman çalındı erkân hû deyü
10. Bu ne tecella[dır] aşk başa geldi
Gevher eridi derya cûşa geldi
Kevn ü mekân anda cünbüşe geldi
Ol demdir döyünür devran hû deyü
11. Hû demenin aslı böyledir böyle
Zahid ne sözü'n var gel berü söyle
Var iman getir [de] şehâdet eyle
[Gel] sen de bu renge boyan hû deyü
12. **Kul Himmet** meyinden sarhoş olalı
Can gözü tecellaya düş olalı
Habibin aşkına yoldaş olalı
Hayali gönümde mihman hû deyü

10/5a geşt: deşt M.

10/10b derya: deryalar M.

10/12b tecellaya: tecellaya hem M.

11

1. İnıl inil inilersin
Sızıl原因 neren gönül
Sende mi uğradım derde
Dertli dertli yanar gönül
2. Hasta m'oldun inilersin
Derdine derman dilersin
Gah ağlatır gah gülersin
Gah ma'mur gah viran gönül
3. Yurt [mu] ararsın konmaya
Dert [mi] ararsın yanmaya
Gurbette hâlin sormaya
Ah sana bir yârân gönül
4. Çözüldün [de] kondun burda
Baktı yürekteki derde
Dertli gerek derde derde
Dertli dertli yanar gönül
5. **Kul Himmet'im** pervazdadır
Âşığın hayali candadır
Cümle eksiklik bendedir
Sen kendine yoran gönül

12

1. Viran bahçelerde bülbül mü öter
Gönül eğlencesi gül olmayınca
Merhemsiz yara[lar onar mı] biter
Gene bir gerçeğin el' olmayınca
2. Tabip görmeyince yara onulmaz
Rehber olmayınca Hakk'a varılmaz
Yüz bin tabur korsan küffar alınmaz
Eli Zülfikarlı Al' olmayınca
3. Aşka düşen âşık[lar] biryan olur
Sorular bunda ulu divan olur
İtikatsız talip boş kovan olur
İnler peteğinde bal olmayınca
4. İki melek gelir sual sorarlar
Bakarlar yüküne hurcun ararlar
Bir kılın üstüne mizan kurarlar
Geçemezsin Hakk'a kul olmayınca

11 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 324-325].

11/3c hâlin: hâlini M.

11/5c Cümle: Her M.

12 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 325-326]. Pir Sultan Abdal'ın yayımlanmış şiirleri arasında yer almaktadır. bk. Tuba Öztürk, *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, Akvaryum Yayınevi, İstanbul 2007, s. 393-394; Öner Yağcı, *Pir Sultan Abdal, Yaşamı ve Şiirleri*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul 2011, s. 465-466; Cahit Öztelli, *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, Özgür Yayınları, İstanbul 2012, s. 232-233.

12/1a bahçelerde: bağda M; biter: biter mi M.

12/2a Tabip görmeyince: Tabibe götürmeyince M.

12/3c talip: talip bunda M; 3d İnler: İniler M.

5. **Kul Himmet'im** eydür dalgam taşırır
Aşka düşen âşıkları çoşurur
Degme bir rehber çiğ mi bişirir
Eriyip kürede hal olmayınca

13

1. Hüseyin'i[mi] verdiler hocaya
Okuya okuya çıktı heceye
Bin bir kelle kesti[ler] bir geceye
Kellesi tabakta dönen Hüseyin
2. Hüseyin'i[m] gelirdi [hep] Hak ile
Münafık[lar] urdu yıktı ok ile
Sana nice varam ağır yük ile
Yükünü meydana çözen Hüseyin
3. Hüseyin'in Kerbela'dadır odası
Dal boynuna nazar etmiş dedesi
Yemen'den gelir Hüseyin'in gıdası
Gıdası Yemen'den gelen Hüseyin
4. Hüseyin'in Kerbela'dadır çardağı
Uzatmış boynunu gelir ördeği
Münafık başına dikmiş bardağı
Yalmana yalmana gelen Hüseyin
5. **Kul Himmet'im** [eydür] bendim[de] bağı
Münafık elinden ciğerim dağı
Dedesi Muhammed Ali'nin oğlu
Atasından imdat uman Hüseyin

14

1. Deli gönül inil inil iniler
Kadir Mevla'm hasretime sal beni
Cahil görse baykuş sanır yeniler
[Bir] hüma kuşuyum sen de bil beni
2. Ben [bir] bezirgânım gevher satarım
Hüma gibi gökyüzünde öterim
Şunca mahlukun dilinden seçerim
Aralarsa ol katarda bul beni
3. Ben de gezer idim kendi hoşuma
Ağı[lar] kattılar benim aşıma
Aşkın doluları yağdı başıma
Karıştırır ummanlara sel beni

12/5d kürede: kürelerde M.

13 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 327]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Esat Korkmaz, *Anadolu Aleviliği*, Berfin Yayınları, İstanbul 2008, s. 453-455; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 237.

13/2c Sana nice varam: Dedem sana nice varam böyle M.

14 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 327-328]. Pir Sultan Abdal'ın yayımlanmış şiirleri arasında yer almaktadır. bk. Tuba Öztürk, *age.*, s. 103; Öner Yağcı, *age.*, s. 189; Cahit Öztelli (2012), *age.*, s. 264-265.

14/1c görse: görse viranı M.

14/2b Hüma: Hüma kuşu M.

14/3a gezer idim: gezerim M; 3c doluları: dolusu M.

4. Ak bınarım ser çeşmenin başıyım
Anın için ben andan[dır] deliyim
Naci derler bir güruhun kuluyum
Ararlarsa ol katarda bul beni

5. **Kul Himmet**'im [der] uzaktan gelirim
Ali ile Muhammed'i bulurum
Eksikliğim vardır yine gelirim
Eksiklikle kabul eyle şah beni

15

1. Serimi sevdaya salan
Hak Muhammed pirim Ali
Aklımı başımdan alan
Hak Muhammed pirim Ali

2. Çok olur kulun hatası
Bun deminde yetesi
Hasan Hüseyin'in atası
Hak Muhammed pirim Ali

3. Zeynel'i zindanda koyan
Âşıklar hâlinden soran
Bâkır Cafer bize dayan
Hak Muhammed pirim Ali

5. Kâzım Musa Rıza şahım
Takî Nakî kıblegâhum
Yerden gökten çok günahım
Hak Muhammed pirim Ali

6. Asker Mehdî sevdim candan
Severin on ik'imamdan
İhsan senden noksan benden
Hak Muhammed pirim Ali

7. Coştu **Kul Himmet**'im coştu
Deli gönül serden geçti
Kırk irenkten pazar açtı
Hak Muhammed pirim Ali

16

1. Yola meyil veren yol bendeleri
Ezberim Muhammed sevdiğim Ali
[Gönül] daim arzuluyor sizleri
Ezberim Muhammed sevdiğim Ali

2. Yaradan'ı sevdi biz de sevelim

14/5d Eksiklikle: Eksikliğimle M.

15 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 328]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 158-159; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 140.

15/5a Rıza: Rıza'dır M.

15/6a Asker: Askeri M; sevdim: severimM; 6b Severin: Severin dergâhı M.

16 **Kul Himmet** [Mecmua, s. 328-329].

16/2a sevdi: sevdiğim M; 2b serimiz: serimizi M.

Bu yola serimiz kurban verelim
Vücutum fevt biz de şehit olalım
Ezberim Muhammed sevdiğim Ali

3. Muhammed Ali'dir vücutum mahı
İmam Hasan ile içelim ağı
Hüseyin yolunda saçalım kanı
Ezberim Muhammed sevdiğim Ali

4. İsmi söyleşelim Hind'de Yemen'de
İsmi zikredelim koğma divanda
Severim Zeynel'i Bâkır'ı canda
Ezberim Muhammed sevdiğim Ali

5. Tesbih ederiz biz [o] şahı dilde
Erkânı Cem'dedir kokusu gülde
Ta ezelden kadim yoldur Cafer'de
Ezberim Muhammed sevdiğim Ali

6. Musa-i Kâzım'a doğru varalım
İmam Rıza'ya [da] yüzler sürelim
Hasan Askeri'ye asker olalım
Ezberim Muhammed sevdiğim Ali

7. **Kul Himmet**'im [der] bu aşka boyana
Şefaati çoktur doğru gelene
Müminde intizar sahip zamana
Ezberim Muhammed sevdiğim Ali

17

1. Bire asilerden asi
Gel Muhammed Ali'ye gel
Silinsin kalplerin pası
Gel Muhammed Ali'ye gel

2. Gel böyle gezme serseri
Cehennemden kurtar seri
İki cihanın serveri
Gel Muhammed Ali'ye gel

3. Severim İmam Hasan'ı
Hüseyin'e ulaştır seni
Günahlara kalmaz Gani
Gel Muhammed Ali'ye gel

4. İmam Zeynel İmam Bâkır
Cafer kudret ilmin okur

16/4a İsmi: İsmi M; 4b İsmi: İsmi M.

16/5c Cafer'de: İmam Cafer'de M.

16/6c Hasan: Takî Nakî M.

16/7c Müminde: Müminlerde M.

17 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 329]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 163-164; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 169-170.

17/1a Bire: Yürü bire M.

17/3b Hüseyin'e: İmam Hüseyin'e M.

17/4a Zeynel: Zeynel ile M; 4b Cafer: İmam Cafer M.

Budur evvel budur ahir
Gel Muhammed Ali'ye gel

5. Kâzım'ı yakın gözeden
Musa ayrılmaz Rıza'dan
Hidayet olsun Huda'dan
Gel Muhammed Ali'ye gel

6. Muhammed Takî Ali Nakî
Hasan Asker yüzüm ağı
İslam dininin direği
Gel Muhammed Ali'ye gel

7. Evvel Mehdî'dir Muhammed
Sevenin aynası cennet
Günahın al da **Kul Himmet**
Gel Muhammed Ali'ye gel

18

1. Düşün ardına dünyanın
[Ne] hûb nesne sattın gönül
Gördüm derde yok dermanın
Neyine güvendiğin gönül

2. İbadet eyle Allah'a
Salavat Habibullah'a
Aliyyül veliyullah
Okudun el sundun gönül

3. Hasan Hüseyin Zeynel şakırım
İmam Muhammed Bâkır'ım
İmam Cafer'den okurum
Gafletten uyandın gönül

4. Müsahibim Musa Kâzım
Rıza'ya bağlıdır özüm
Takî kolunda şehbazım
Şah bağına kondun gönül

5. Coştı **Kul Himmet**'im coştı
Muhammed Mehdî'y'ulaştı
Pir elinden dolu içti
Ser çeşmeden kandın gönül

19

1. Bilir misin cömertliğin pirini

17/6b Asker: el-Askerî M.

17/7c Günahın: Her günahını M.

18 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 329-330]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 160-161; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 164-165; Nuran Baygöl, *Tokat ve Dîvânî Kaynaklı Cönkler Üzerinde Bir Tetkik*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas 1999, s. 162; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 172.

18/2a eyle: edelim M; 2b Salavat: Verelim salavat M; 2c Aliyyül: Hakır Aliyyül M.

18/4b Rıza'ya: İmam Rıza'ya M; 4c Kolunda: Nakî Askerî'dir M.

19 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 330-331].

Ganilik cömertlik Ali'den kaldı
Harc ederdi elde olan varını
Ganilik cömertlik Ali'den kaldı

2. Ali bir demde Süleyman'la gezdi
Erzen Dağı'nda güller bozardı
Ali niçe devler bağladı çözdü
Ganilik cömertlik Ali'den kaldı

3. Ali gele şu âleme toy ile
Düz ovada ak mayalar yayıla
Ali kırk yük altın verdi sâile
Ganilik cömertlik Ali'den kaldı

4. Kaf'tan Kaf'a anın hükmü yürüdü
Seyr içinde hikmetleri görürdü
Seksen deve yükü cevahir verdi
Ganilik cömertlik Ali'den kaldı

5. Ali Veyse'l-Karanî'ye buyurdu
[Kendi] gitti ejderhayı uyardı
Ali lokma döktü açlar doyurdu
Ganilik cömertlik Ali'den kaldı

6. **Kul Himmet**'im eydür kalmaya nâçâr
Mümin olan âb-ı kevserden içer
Cennetin kapısını cömertler açar
Ganilik cömertlik Ali'den kaldı

20

1. Ali'm de] Fazlî'ya kefil oldu
Ali'm Hayber Kalesine gidince
Hasan Hüseyin'i irehin koydu
Ali'm Hayber Kalesine gidince

2. (...) varınca eğlendi
Düldül atı kenarına bağladı
Mancılığa binince [z]ağladı
Ali'm Hayber Kalesine gidince

3. Ali'm [kendi] kendin havaya attı
Havada üç saat akılsız yattı
Erişti melek feriştelere tuttu
Ali'm Hayber Kalesine varınca

4. Kale kapısını eliyle tuttu
Diz[ler]ine kadar mermere battı
Kantar kilidi havaya attı

19/4c Seksen: Ali seksen M.

19/5a Karanî'ye: Kara'ya M.

20 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 331-332]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 204-206; Cahit Öztelli, *Bektaşî-Alevî Şiirleri Antolojisi Bektaşî Gülleri*, Özgür Yayınları, İstanbul 1997, s. 251-252; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 31-32; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 54-55.

20/2a (...): M.

20/3c melek: melekler M.

- Ali'm Hayber Kalesine varınca
5. Kâfirlerin pehlivanı var idi
Kale[nin] kapısında bekler idi
Başın kesti şapkasını sürüdü
Ali'm Hayber Kalesine girince
6. Ali'm ol demde içeri[ye] geçti
Kâfir beylerine ağırlık düştü
İncil yürümedi uruhban şaştı
Ali'm Hayber Kalesine girince
7. Ol demde İncil'i yere kodular
Ne var ne yok deyü haber aldılar
Muhammed'i seven kalksın dediler
Ali'm Hayber Kalesine girince
8. Ali'm [de] ol demde ayağa durdu
Uruhban Ali'ye bir sual sordu
Ali'm uruhbana manâsın verdi
Ali'm Hayber Kalesine girince
9. Ali'm uruhbana bir sual sordu
Uruhban ol zaman müslüman oldu
Yetmiş bin kâfir hep di[ni]ne döndü
Ali'm Hayber Kalesine varınca
10. Yedi kat yer yedi göğü yarattı
Kendisi yoğurdu kendisi yaptı
Yetmiş bin kâfiri hep sünnet etti
Ali'm Hayber Kalesine girince
11. Kale büyük idi kaleyi öger
Gün bir yandan iner bir yandan doğar
Nisan yağmur[lar]ı içine yağar
Ali'm Hayber Kalesine gidince
12. **Kul Himmet'**im ta ezelden var idi
Arslan Ali'm bir sırullah sır idi
Zühre yıldızını elinde gördü
Ali'm Hayber Kalesini alınca

21

1. Düştüm Muhammed Ali'nin izine
Şahın eşğine düştüm sabahtan
Kudret kandil[ler]i urur yüzüne
Yüzüm tabanına sürdüm sabahtan
2. Düldül ile Kamber gevher saçıyor
Fatma muhabbete meyil katıyor

20/5c Başın: Başını M.

20/7c seven: seven ayağa M.

20/10a yer: yeri M.

21 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 332-333]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 99-100; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 208.

21/1d Yüzüm: Yüzümü M.

Dost bağının bülbülleri ötüyor
Dillerine sebak verdim sabahtan

3. Hasan bahçesinde gül bazar eder
Hüseyin [de] bülbül gibi zar eder
Zeynel sevdiğine [bin] niyaz eder
Şöyle bir katara uydum sabahtan
4. İmam Bâkır sevdiğimdir yârimdir
İmam Cafer üstadımdır pirimdir
Musa Kâzım Rıza sözün şirindir
Şöyle bir katara uydum sabahtan
5. Takî Nakî ders verirdi okurum
Askerî'yim dost bağında şakırım
On iki çilede mutaf dokurum
İndirdim destgahı kurdum sabahtan
6. Çağırılım Hacı Bektaş pirime
Aldı sancağını çıktı Urum'a
Ağlarken bir melek geldi seyrimde
Hâlimi hatrımı sordu sabahtan
7. [Çağır] **Kul Himmet'**im Mehdî dedeme
On iki imam[la] Gani Huda'ma
Havv' Ana ile Hazret-i Âdem'e
Yetmiş iki dili verdi sabahtan

22

1. Kudretten yaratmış seni Hak Teala
Ne güzel irengin var[dır] elmalar
Senin durağındır cennet-i a'lâ
Ne güzel irengin var[dır] elmalar
2. Pirim himmet etti bir dalda bittin
Al yeşil kırmızı irenkler tuttu
Cebrail getirdi tercüman ettin
Ali'ye tercüman gelen elmalar
3. Sen [bir] elmasın seni taşladılar
Kesüben bir ağaca aştılar
Hak katında günahın bağışladılar
Günahlara bedel olan elmalar
4. Aşkından hasıl oldu [bu] Zülfikar
Beline kuşandı Ali gibi er
Bir adın Seyfullah Allahu Ekber
Kan döküp de cana kıyan elmalar
5. Misalin cennettir müşk ile anber
Haysiyeti sende buldu peygamber

21/5a Askerî'yim: Hasan el-Askerî gibi M; 5b çilede: çilede bir M; 5d destgahı: destgahımı M.

21/6a Çağırılım: Biz de çağırılım M.

21/7c Ana ile: Ana'yı M.

22 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 333].

22/3c günahın: günahını M.

22/4c Seyfullah: Seyfullah okunur M.

Eti Fatıma'dır kabuğu Kamber
Muhabbet binası olan elmalar

6. **Kul Himmet'**im [eydür] vahdeti dinden
Evliya[lar] hasiyyet buldu senden
Bir rengi Mevali bir rengi candan
Şah önünde dâra duran elmalar

23

1. Aynayı aldım [da] baktım yüzüme
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
Baktıkça Ali'm görünür gözüme
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
2. Yanalım hey deli gönül yanalım
Arayalım derde derman bulalım
Seven canlar ile hemdem olalım
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
3. Gönül kuşu pervaz urup üstükça
Kalkıp havalanıp yere düştükçe
Muhabbetin deryaları coştukça
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
4. Mürabbi[nin] müsahibin gediği
Âşına peşine çiğildeş kurduğu
Muhammed'in *lahmik lahmi* dediği
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
5. Muhammed'in muhabbeti kadimdir
Kırklar makamında biri hâdimdir
Üstadımdır mürşidimdir pirimdir
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
6. Seher yelinin zülfünü eğdiği
Kamber kul olup boynunu eğdiği
Çalab[ın] arslanım deyü öğdüğü
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
7. Kızıl yakuttan kadeh[i] elinde
Saki [kevser] sunar cennet gölünde
Nakırdan tac başta kemer belinde
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
8. Fatıma'dan Hasan Hüseyin oldu
İmam Zeynel şu âleme zeyn oldu
Muhammed Bâkır aynıma ayn oldu

22/6b Evliya: Evliya enbiya M.

23 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 334-335]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 72-74; İbrahim Aslanoglu (1997), *age.*, s. 82-83; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 158-159.

23/1c Baktıkça: Her baktıkça M.

23/2b derde: derdimize M.

23/4c *Lahmike lahmi*: Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye söylediği "Ya Ali etin etimden, cismin cismimden, kanın kanımdandır." sözünden iktibastr.

23/7a yakuttan: oddan M; 7c başta: başında M.

23/8a Fatıma'dan: Fatıma Ana'dan M.

Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi

9. İmam Cafer tarikidir tarikim
İmam Musa-i Kâzım'dır habibim
Şah Ali Rıza'ya[dir] muhabbetim
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
10. Muhammed Takî Ali en-Nakî'ye
Hasan el-Askerî Rabb-i Gani'ye
Evvel ahir şu dünya-yı fâniye
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi
11. İmamların muhabbeti candadır
Hulki Muhammed Mehdî sendedir
Kul Himmet'im her eksiklik bendedir
Sevdikçe sevesim gelir Ali'yi

24

1. Münkir men pirime inkâr değilim
Pirim serverimdir İmam Hüseyin
Hanedan düşmanına yâr değilim
Pirim serverimdir İmam Hüseyin
2. Muhammed'dir iki cihanın şahı
Ali'dir âşıkların kubleğâhı
Şah Hasan şunda kudret-i İlahî
Pirim serverimdir İmam Hüseyin
3. Dillerde yadigâr söylenir adı
Gönlümün evinde taht-ı bünyadı
Zeynel Âbidin balkıyıp nur idi
Pirim serverimdir İmam Hüseyin
4. Muhammed Bâkır'ın gönlü ganidir
Âşıkların can içinde canıdır
Şefaat isterler mürvet kânıdır
Pirim serverimdir İmam Hüseyin
5. İmam Cafer'dir gönlü[mün] hemrahi
Musa-i Kâzım'ın haktır dergâhı
Ali Musa Rıza müminler şahı
Pirim serverimdir İmam Hüseyin
6. Takî'ye kul olduk Nakî'ye kemter
Pirim seyyidim[dir] Hasan el-Asker
Düldül'ün Zülfikar sahibi Kamber
Pirim serverimdir İmam Hüseyin
7. **Kul Himmet** içtiği doludur demdir
Pirim on ik'imam irşadı tamdır

23/10c dünya-yı: dünyaya M.

24 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 335]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 87-88; İbrahim Aslanoglu (1997), *age.*, s. 109-110; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 236.

24/5a Cafer'dir: Cafer'in M; 5c Rıza: Rıza'dır M.

24/6c Zülfikar: Zülfikar'ı M.

24/7a Himmet: Himmet'in M; 7b Pirim: Pirimiz M; 7c Ali'dir: Nadi Ali M.

İsmi Ali'dir düvazdeh imamdır
Pirim serverimdir İmam Hüseyin

25

1. Sabahtan sabahtan ötüşür kuşlar
Allah bir Muhammed Ali diyerek
Bülbül[ler] gül için figâna başlar
Allah bir Muhammed Ali diyerek
2. Kısmetimiz kible[miz]den verilse
Arının hevası vardır balına
Veysel Kara gitti Yemen iline
Allah bir Muhammed Ali diyerek
3. Döldül Kanber Fatma durdu duaya
İsa bir kahr ile gitti havaya
Şehriban soyundu bindi deveye
Allah bir Muhammed Ali diyerek
4. Biz çekelim imamların yasını
Dinleyelim gerçeklerin sesini
İmam Hasan içti ağı tasını
Allah bir Muhammed Ali diyerek
5. Mümin olan inc'elekten elenir
Talip olan Hak yoluna dolanır
İmam Hüseyin al kanlara belenir
Allah bir Muhammed Ali diyerek
6. İmam Zeynel parelendi bölündü
[Ol] İmam Bâkır'a secde kılındı
Cafer-i Sadık'a erkân çalındı
Allah bir Muhammed Ali diyerek
7. Gönül kuşu bulamamış yuvası
Serimizden gitmez şahın sevdası
Musa Kâzım Ali Rıza duası
Allah bir Muhammed Ali diyerek
8. Takî ile Nakî bir oldu gitti
Hasan el-Askerî nur oldu gitti
Mehdî mağaraya sır oldu gitti
Allah bir Muhammed Ali diyerek
9. Kurân Muhammed'in virdine düştü
Dört kitap yazıldı dördüne düştü
Kul Himmet Ali'nin derdine düştü
Allah bir Muhammed Ali diyerek

25 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 337-338]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 99-101; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 84-85; Abdülbaki Gölpınarlı (2010), *age.*, s. 51-52; Turhan Yörükân, *Alevî-Bektaşî Tahtacı Nefesleri*, Derleyen: Yusuf Ziya Yörükân, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2011, s. 136-137; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 164-165.

25/3a Fatma: Fatıma Ana M.

25/4a Biz: Biz de M.

25/7c Rıza: Rıza'nın M.

26

1. Deryanın dibinde bir cemel gördüm
Oturmuş üç kişi bir manâ söyler
Medet mürvet dedim dârına durdum
Kırkların sevdiği irfanı söyler
2. Ne günbed ne dev ne peri var iken
Öküzü götüren balık yok iken
Yer gök cümle âlem [dolu] su iken
Deryayı denizi ummânı söyler
3. Gelin şu kırkların meyinden için
Kin kibir bağlaman özünü seçin
Halil'in arştan indirdiği koçun
İsmâil'e inen kurbanı söyler
4. Cebrail kuş olup nura konunca
Hakk'ın rahmeti [de] yere yağınca
Div Ali[yi] görüp inileyince
Üç yüz yıldan giden zamanı söyler
5. Selman ol oğlanı götür çiğninde
Zühre'yi nişan gösterdi alnında
Kul Himmet Ali'nin zihni hâlinde
Ol vakt soruştuğu zamanı söyler

27

1. Saki[nin] elinden bir dolu içtim
Şerbetim Muhammed Ali'den oldu
Muhabbetten Muhammed'e eriştim
İrfanım Muhammed Ali'den oldu
2. Hasan Hüseyin'dir anlar ezel[i]den
Anları severiz *kalu belîden*
Medet Muhammed'den mürvet Ali'den
Muhabbetim Muhammed Ali'den oldu
3. İmam Zeynel'in zülfüne bağlandım
Muhammed Bâkır'ı sevdim eğlendim
[Ol] İmam Cafer'den erkân öğrendim
Erkânım Muhammed Ali'den oldu
4. Gayretim umarım Musa Kâzım'dan
Rıza'ya raz'oldum kendi özümden
Sevdiğim gitmez gönülü gözümden
Severim Muhammed Ali'den oldu

26 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 338]. Hem Kul Himmet hem de Pir Hatayî'ye ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1992), *age.*, s. 444; Turhan Yörükân, *age.*, s. 138; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 257. Bu şiir bazı farklılıklarla Pir Sultan Abdal'ın yayımlanmış şiirleri arasında da yer almaktadır. bk. Tuba Öztürk, *age.*, s. 107; Cahit Öztelli (2012), *age.*, s. 318.

26/5b Zühre'yi: Zühre yıldızını M; 5c Ali'nin: Muhammed Ali'nin M.

27 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 338-339]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 140-141; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 334.

27/4a Gayretim: Gayet M.

5. Muhammed Takî'dir Ali en-Nakî
Hasan el-Askerî çeşmim çerağı
Menim de şad oldu gönlümün bağı
Şöhretim Muhammed Ali'den oldu
6. Muhammed Mehdî ol sahip zamane
Anları sevenler kalmaz gümane
Hak nişan kurmuştur kâmil insana
İnsanım Muhammed Ali'den oldu
7. **Kul Himmet**'im eydür günahım çoktur
Canım bir emanet tende konuktur
Söyleyip söyleten dinleyen Hak'tır
Mezhebim Muhammed Ali'den oldu

28

1. Hızır nebi güruhuna uğradım
Miracda Muhammed'in yolu gibi
Aşk oduyla ciğerimi doğradım
Çalkanırım kudretin gölü gibi
2. Kudret[in]den nurlar yağar kuluna
Armağan ilteyim güzel pirime
Şah-ı Merdan şevki değdi serime
Aklım sersem gezmişim deli gibi
3. [Şah] Ali bir kumral sarı kişidir
Cümle[ten] hünerler anın işidir
Meydanda çalışan gazi başıdır
Cihana er gelmedi Ali gibi
4. Hüseyinler yaralarım sızılar
Talip olan müşidini arzular
Kırk perdeli naylar gibi bozular
Ali'nin Kanber adlı kulu gibi
5. Döldül'e bindi Zülfikar sokundu
Alaylar bozuldu tuğlar tokundu
İslâm dini çağrıldı'ezân okundu
Bismillahirrahmanirrahimin fâili gibi
6. **Kul Himmet** gevherin dost yoluna harca
Sen alma nâmerdden tiz ister akçe
Hiçbir para kesmez Zülfikar borca
Cihana er gelmedi Ali gibi

29

1. Yemen illerinden bir dev yürüdü
Hiç kimse duymadan duyardı Ali

27/6b sevenlerler kalmaz: sevenlerde kalmadı M.

28 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 339-340].

28/3c gazi: gaziler M; 3d Cihana: Hiç cihana M.

28/5a Döldül'e: Ali Döldül'e M; Zülfikar: Zülfikar'ı M.

28/6d Cihana: Hiç cihana M.

29 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 340]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 76-77; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 131. 29/1c malın: malını M.

Fukaraya malın sadak'ederdi
Cömert idi mala kıyardı Ali

2. Gah[i] şad olup [da] kendi gülerdi
Nefesiynen Zülfikar'ı bilirdi
Seksen bin küffara kılınc çalardı
Âlemi kan ile boyardı Ali
3. Doksan bin kâfire vardım demezdi
Öcünü alıp hayfın[i] komazdı
Kırk gün kırk gece taam yemezdi
Yedi hurma ile doyardı Ali
4. Dervişler hırkasın бүртүнүр idi
Yezidlere heybetli görünürdü
Cem içinde yeşil sarınır idi
Gazada kırmızı giyerdi Ali

5. **Kul Himmet**'im eydür nideyim bağı
Muhammed Mekke'den bindi Burağ'ı
Medine'dir Muhammed'in durağı
Uyurdu Muhammed uyardı Ali

30

1. Hak Muhammed Ali geldi dilime
Kalma günahlara mürvet ya Ali
Umarım şefaate eyle kuluna
Kalma günahlara mürvet ya Ali
2. Hatice Fatma mihr-i muhabbet
Şu ednâ kuluna sen eyle hürmet
İmam Hasan İmam Hüseyin mürvet
Kalma günahlara mürvet ya Ali
3. Gelin Zeynel Âbidin'e varalım
Derdimizin dermanını bulalım
Doksan bin erlere yüzler sürelim
Kalma günahlara mürvet ya Ali
4. İmam Bâkır imamların serveri
İmam Cafer her dertlerin dermanı
Dilerim çekirtme âh ile zarı
Kalma günahlara mürvet ya Ali
5. Musa-i Kâzım'dan İmam Rıza[ya]
Çok imiş günahım ne diyem size
Umarım şefaate eyleye bize
Kalma günahlara mürvet ya Ali
6. Takî ile Nakî deminde durdum

29/4d Gazada: Cenkte M.

29/5b Mekke'den: Medine'den M.

30 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 340-341]. Hem Kul Himmet'e hem de Pir Sultan Abdal'a ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 104-105; Cahit Öztelli (1997), *age.*, s. 67-68; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 75; Tuba Öztürk, *age.*, s. 213-214; Cahit Öztelli (2012), *age.*, s. 87-88; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 133.

30/2c Hüseyin: Hüseyin aman M.

Hasan el-Askerî'ye yüzüm sürdüm
Settar'a sığındım dârına durdum
Kalma günahlara mürvet ya Ali

7. **Kul Himmet'**im tamam oldu sözümüz
Muhammed Mehdî'ye var niyazımız
On ik'imamlara bağlı özümüz
Kalma günahlara mürvet ya Ali

31

1. Sana derim sana divane sofu
Sen kible ararsın kible sendedir
Hak seni ögmüş [de] yaratmış sofu
Hem din ile iman Kurân sendedir
2. Cesedini dört nesneden halk etti
Ervahından ervahına nur kattı
Cümle melekler Âdem'e secd'etti
Cemaat ararsan imam sendedir
3. Eline ders verdi beline kemer
Tac ol Muhammed Ali şems ü kamer
Şah Hasan Hüseyin ol İmam Zeynel
Bâkır[a] kân olan sultan sendedir
4. İleri gel derim beri gelmezsin
Muhabbet gömlek bir hoşça giymezsin
Okuduğun ilmin aslın bilmezsin
Cafer'i[n] mezhebi erkân sendedir
5. Muhabbet edelim Musa Kâzım'ı
Ol İmam Rıza'ya döndür özünü
Mürşid eşğine sen sür yüzünü
Takî Nakî Asker dahi sendedir
6. Gelmiş ne haber istersin Mehdî'den
İblis'tir gâib ilmini hükmeden
Ne ararsın Şam'ı şarkı Mekke'den
Kabe [ve] Beytullah Mekke sendedir
7. **Kul Himmet'**im gezmez oldu ırağı
Süreğimiz Şeyh Safî'nin süreği
Hak Muhammed Ali ilmin durağı
Vücudunu hoş tut mihman sendedir

32

1. Hayallerin meni mecnun eyledi
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir

30/6b yüzüm: yüzümü M.

30/7c bağlı: bağlıdır M.

31 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 341-342]. Hem Kul Himmet'e hem de Kul Hüseyin'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 266-267; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, 116-117; Nuran Baygül, *age.*, s. 133-134; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 269.

31/5d Asker: Askerî M.

32 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 342-343]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 57-58; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, 121-122; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 280-281.

Didar muhabbetin serimde kaldı
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir

2. Bülbülün feryadı vardır gülüne
Canım kurban on ik'imam yoluna
Umarım ki imdadımda buluna
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir
3. Muhabbet kapısı açıldı bugün
Cuş etti dalgalar firkatim yegin
İçtim aşk meyinden sermestim bugün
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir
4. Gel varalım Hasan ile Hüseyin'e
İnip tavaf edem hâk-i pâyine
İmam Zeynel ile girem zindana
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir
5. Muhammed Bâkır'dan tuttum ilacı
Başına urunur elifi tacı
Mezhebim Cafer[']dir] güruhu Naci
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir
6. Musa-i Kâzım'a demişim belî
Gösterir marifet erkânı yolu
Ali Musa Rıza bir dalın gülü
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir
7. Muhammed Takî'dir takvâ-yı âlem
Ali [en-]Nakî'dir dilimde kelim
Hasan Askerî'den Mehdî'ye selam
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir
8. Deli gönül Şah Abbâs[']ı] arzular
Her andıkça yaralarım sızılar
On ik'imam atasıdır gaziler
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir
9. **Kul Himmet'**im pirden tuttum bendimi
Çün didara eristire kendimi
Daim zikrederim ol efendimi
Arzumanım Şah-ı Merdan Ali'dir

33

1. Bilmem bana gayrısını sorarsan
Allah bir Muhammed Ali Murtaza
Dört kitabın manâsını sorarsan
Allah bir Muhammed Ali Murtaza
2. Ecel[in] gelince araz bahane
Nuh peygamber [de] uğradı tufana
Valilik eyledi iki cihana
Allah bir Muhammed Ali Murtaza

32/3a Muhabbet: Muhabbetin M; 3c İçtim: İçmişim M.

32/5c Cafer: imam Cafer M.

32/6a Musa-i İmam M; 6b marifet: marifeti M.

33 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 343-344].

33/1d Ali Murtaza: Murtaza Ali M.

3. Mirac imiş Muhammed'in durağı
Cebrail gökten indirdi Burağ'ı
Yedi iklim dört köşenin direği
Allah bir Muhammed Ali Murtaza
4. Hasan Hüseyin'dir güneşim ayım
Binasın Hak kurmuş sıhhati kâim
Müminler kalbinden gitmez her dâim
Allah bir Muhammed Ali Murtaza
5. [Ol] İmam Zeynel'dir zindanda duran
Sır edip cismini Bâkir'a veren
İmam Cafer ile yol erkân kuran
Allah bir Muhammed Ali Murtaza
6. Musa-i Kâzım'ın zikri Huda'ya
Şah-ı Merdan bindi gitti gazaya
Mucizatın verdi İmam Rıza'ya
Allah bir Muhammed Ali Murtaza
7. Muhammed Takî hakkını haklayan
Ali en-Nakî sırrını saklayan
Yedi iklim dört köşeyi bekleyen
Allah bir Muhammed Ali Murtaza
8. Hasan el-Askerî canımın canı
Ol Muhammed Mehdi gevherin kâni
Yer göğü halk eden sultanım Gani
Allah bir Muhammed Ali Murtaza
9. **Kul Himmet**'im eydür ednâ fakirim
Dünü günü dosttur akıl fikirim
Hocam sebak verdi bundan okurum
Allah bir Muhammed Ali Murtaza

34

1. Gelin danışalım bizden uluya
Muhammed[im] şefaatchi olurdu
Bir kesik baş geldi [arslan] Ali'ye
Div elinden aman deyi çağırdı
2. Ali'm bu sözleri duydu uşandı
Hırsla geldi Zülfikar'ı kuşandı
Düldül ata bindi yola düşendi
Kapının ağzına vardı bağırdı
3. Ali'm çağırıldı ol [dem] Sübhan'ına
Div uyurdu uyandı efkârına
Gördü arslan Ali gelmiş yanına
Div dışın bileyip durağa durdu

33/4b Binasın: Binasını M.

33/6c Mucizatın: Mucizatını M.

33/8a Askerî: Askerî'dir M; 8c Yer: Yeri M.

34 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 344-345]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 52-54; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 385.

34/2d Kapının: Ol kapının M.

4. Bak gör imdi devceğizin hâline
Div darıldı güzün aldı eline
Üç kerre yapışt'Ali'nin koluna
Ali'm ana kalkanını çevirdi
5. Mevla'm onda onard'Ali'nin işin
İki pare eyledi divin başın
İmdi bile kesti sarayın taşın
Ali'm ana Zülfikar'ı değırdi
6. Şahım şehbazım girince kolayla
Sanasın ki top atıldı kaleye
Div başın kaldırdı aman dileye
Kalkma kâfir ağnan deyi çağırdı
7. **Kul Himmet**'im bu dava hoşça davâ
Müminlerin kalbi Hakk'ın evi
Taşı taş üstüne komayan devi
Heman bir borandır esti savurdu

35

1. Benim pirim Şah-ı Merdan Ali'dir
Gaziler destini tutandan medet
Sıdk ile Hayber kapısı[n] kaldırıp
Şehâdet parmağıyl'atandan medet
2. Anlar girer zahir batın donuna
Kudret hunundan karışır hununa
Yedinci felekte arslan donuna
Ol Resul önünde yatandan medet
3. Cimcimedden gerger haberin alıp
Onlarda özünü zulmete salıp
Ejderhayı çenesinden ayırıp
Ak devin parmağın çatandan medet
4. Onlardır zahir batını duruldan
İnanmazsan bir haber al bilenden
Yetmiş kerre öldürüp [de] dirilden
Nusayri destini tutandan medet
5. **Kul Himmet**'im müşkülün[ü] kandıran
Bir peri bakışlı beni yandıran
Üç yüz yıldan [sonra] haber bildiren
Selman'a nergisi sunandan medet

34/4a imdi: imdi şu M.

34/6a girince: girdi M; 6d ağnan: ağran M.

34/7a hoşça: bir hoşça M.

35 **Nutk-ı Kul Himmet** [Mecmua, s. 345]. Hem Kul Himmet hem de Şah Hatayi'ye ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1992), *age.*, s. 460; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 138; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 325.

35/2b karışır: karıştırır M.

35/3a gerger: gergerin M.

35/4a zahir: zahiri M; 4d Nusayri: Ol Nusayri M.

36

1. Atası Muhammed Fatma kızı
Bakın Fatma Ana üç ay dardadır
Anların çektiği müsahib kavli
Bakın Fatma Ana üç ay dardadır
2. Fatm'Ana Ali'ye söz karşı durdu
Ali Muhammed'e şekvaya vardı
Muhammed kızını düşkün eyledi
Bakın Fatma Ana üç ay dardadır
3. Hasan'la Hüseyin dardayken oldu
Hazret-i Zehra da kundağa sardı
Hem Hasan Hüseyin'e mürvet indi
Bakın Fatma Ana üç ay dardadır
4. Hasan'la Hüseyin dardayken oldu
Yetmiş bin evliya derildi geldi
Doksan bin evliya şefaatt kıldı
Bakın Fatma Ana üç ay dardadır
5. Yeryüzünü yeşil çimen bürüdü
Libası çürürdü donlar döküldü
Çeşmi yaşı değirmenler döndürdü
Bakın Fatma Ana üç ay dardadır
6. **Kul Himmet'im** bu nüfusu bilenler
Gökyüzüne yeşil meydan kuranlar
Ufak tekef tercümanlar yeyniler
Bakın Fatma Ana üç ay dardadır

37

1. Yine mürvet ile bir kapı açtık
Seversen Ali'yi ağlama gönül
İkrar verdik bir ikrarda duruştuk
Seversen Ali'yi ağlama gönül
2. Dâriyim evinde buldum arıyı
Çekelim senle çaresiz ağrıyı
Hak yoluna kurban verdim yavruyu
Seversen Ali'yi ağlama gönül
3. Zariyim evinde sen ne gezersin
Emir Hak'tan geldi kimden sezersin
Hakk'ın yazdığını nasıl bozarsın
Seversen Ali'yi ağlama gönül
4. Elifler yarası al yarasıdır
Müminler yarası dil yarasıdır
Ana merhem olmaz mil yarasıdır

36 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 345-346]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 116; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 261.

36/1a Fatma kızı: kızı Fatma ulu M.

36/4b derildi: darıldı M.

36/5c Çeşmi: Çeşmimin M; döndürdü: döküldü M.

37 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 346-347].

37/2b Senle: seninle M.

Seversen Ali'yi ağlama gönül

5. **Kul Himmet'im** bun'ikrara bağladı
Çiğirimi aşk oduna dağladı
Sizin tatlı diliniz biz'eyledi
Seversen Ali'yi ağlama gönül

38

1. Gönül evine bir karaltı gelse
Şu nefis bulutunun dalaletidir
Kişi yol bulmasa yabanda kalsa
Yaramaz huylarının şiddetidir
2. Ettiği günahı eline alsın
Erenler cemine mürvet[e] gelse
Kişi eksikliğin özünde bulsa
Dervişlik müminlik alametidir
3. Sürüp gerçeklerin izin izlemek
Maşukun mihrini canda gizlemek
Üstad nazarında edep gözlemek
Belî şu gerçeğin cennet zatıdır
4. Zira cennet zattır cehennem sıfat
Hırsın nefsin öldür bulasın necat
Edep üstaddurur ilim hakikat
Öğreneğör Hakk'ın sanatıdır
5. Miyan beste [olan] üstadsız olmaz
Rehber olmayınca bu yol bulunmaz
Üçü bir kimsedir ismi bilinmez
Mürebbi farz müsahib sünnetidir
6. Er Hak nazarıdır üstad nazarı
Gerçek olan alır gevher bazarı
Sürerler dergâhtan mizan bozanı
Can düşer bindiği şeytan atıdır
7. Muhammed Ali'dir Ali Muhammed
Sevenin ivazı didar-ı cennet
Mürşid-i kâmile getir irâdet
Ol Hakk'ın seyyidi saadetidir
8. Nesline belî de Murtaz'Ali'nin
Bülbülü olası cennet gülünün
Can merd iyesisdir aşk-ı Ali'nin
Ezelden buluşmuş ünsiyetidir
9. Mürşidi Ali'dir tarik ehline
Bilişen buluşur erer rahmine

38 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 347-348]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 113-114; İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 129-130; Abdülbaki Gölpinarlı (2010), *age.*, s. 138-139; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 288-289.

38/4c Edep: Edeptir M.

38/6d Can: Cansız M.

38/8a belî de: belidir M; 8c merd iyesisdir aşk-ı Ali'nin: mirat iyisi aşk âleminin M.

Gel beri durursan diken zahmına
Bülbül hod gülşenin hem lezzetidir

10. Sunam bülbülleri sadalaştırın
Beni zülfün teline dolaştırın
Kul Himmet[i] sevdaya ulaştırın
Yine güzel şahın inayetidir

39

1. Ey gönül seninle şehrim ararım
Göregör bilegör bu seyran nedir
Bî-nişandan sana haber sorarım
Cevap bî-nişana ver nişan nedir
2. Ey deniz dibinde gezip susayan
Ey zeminde gezip arşı köseyen
Kanda gizlendi bu şehri yasayan
Bu noktayı pervaz eder can nedir
3. Bu varlığa sebep ne oldu dilek
Yer [ü] gök arş u fers [ü] ins ü melek
On birincide dokuz çarh-ı felek
Bu bir kezde dönüp [de] inen nedir
4. On iki bin köşk[tür bu] ravza durak
On iki eyvandır on iki çerak
Başı bir ser çeşme on iki ırmak
Habibine bahş olan ihsan nedir
5. Hak kimine verdi tac-ı saadet
Kimin[in de] şanıdadır sehavet
Neden içildi şerbet-i şehadet
Ali'ye kırmızı gelen don nedir
6. Eğer şeriat[i] sorarsan bâddan
Tarikat ateştir ki sakın oddan
Hakikat topraktır marifet âbdan
Bu dördün arasında mihman nedir
7. Od emare[d]endir nefsin zulmeti
Yel levvamedir çektirir mihneti
Hakikate hal edip marifeti
Mutmainne erişen insan nedir
8. İlm-i Rabbanîde bu hesap oldu
Dört kapı tarh[i] yedişer [bâb] oldu
Yirmi sekiz suale cevap oldu
Bu tarikatte talib'erkân nedir
9. Maşuklu derdine derman bulundu
Âşğın isbatı nedir bilindi

38/10b zülfün: zülfünün M.

39 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 348-349]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 306-307.

39/2d Bu: Ya bu M.

39/5a verdi: gönderdi M.

39/7d Mutmainne: Mutmainneye M.

Abdest alıp iki rekat kılındı
Ol namazda makbul olan kan nedir

10. Bilirim diyenler bunda mat oldu
Niçe zinde bu yolda zerrat oldu
Bu dil kulak zahirde alet oldu
Ya bu remzi duymadan duyan nedir

11. Yetmiş iki millet gezer âlemde
Üçüncüyü Naci yazmış kalemde
Marifet bulunmaz degme âdemde
Fark edegör yahşi yamanı nedir
12. Can gözün[ü] aç[ıp da] ol görücü
Bu küfre iman eylemez Hâricî
Kul Himmet bir kemter Hak'tır verici
Bu madende gevher[i] satan nedir

40

1. [Şu] âlemi seyran edip gezerken
Ugradım buldum bir bölük canları
Cümlesinin yolu bir erkânı bir
Mevla bir nurdan yaratmış anları
2. Durakları irfan bağ ile bostan
Silinmiş aynası gümandan pastan
Arının derdi bir figânı dosttan
Arı gibi sızlaşır kovanları
3. Cümle bir mürşide demişler belî
Tesbihleri Allah Muhammed Ali
Meşrebi Hüseyinî ism[i] Mevali
Muhammed Ali'ye çıkar yolları
4. Sıratı mizanı bunda geçmişler
Benlik varlık kalesini yıkmuşlar
Al giymişler yas donundan çıkmışlar
Geceleri Kadir bayram günleri
5. Cennet istemezler arz-ı didara
Ne korku çekerler tamuya nâra
Secde kılmaktan geçmiş[ler] divara
Didara karşı tutmuşlar yönleri
6. Bir nefeste bir imama uyulmuş
Birinini niyazı bine sayılmış
Kaynamışlar birbirine koyulmuş
Şah Hüseyin aşkına akmış kanları

40 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 349-350]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 165-166; İbrahim Aslanoglu (1997), *age.*, s. 61-62; Pertev Naili Boratav, *İzahlı Halk Şiiri Antolojisi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001, s. 72; Abdülbaki Gölpınarlı (2010), *age.*, s. 32-33; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 102.

40/1c erkânı bir: bir erkân M.

40/2b gümandan: gümandır M.

40/3d yolları: kânları M.

7. **Kul Himmet**[’im] gerçeklerin bu meydan
Özün kurtarmışlar [zarar] assıdan
Esrmişler kırklar içtiği meyden
Haber duymuş dost ilinden canları

41

1. Erenler size bir müşkülüm vardır
Sofular bilmez oldular yolunu
Bilmem bağında yabanında mıdır
Gurâb aldı gülistanın gülünü
2. İleri gelenler geri kürüktü
İtikadı vardı sarpa turuktu
Biraz yol haini kallaş birikti
Gerçekler pinhana çekti elini
3. Degme yerde ikrar bulunmaz oldu
Gitti Hak davası kılınmaz oldu
Şimdi ham[lar] has[lar] bilinmez oldu
Anın için Hak unuttu kulunu
4. Yolu doğru sürmez hatır sıyarlar
Şeytan aklın almış nefse uyarlar
Gönül bahçesin’amenna koyarlar
Hâra dolatırlar gonca gülünü
5. **Kul Himmet** [der] size yazılan gelir
Kim bilir kim ölür kim[ler sağ] kalır
Gevherin kıymetin sarrâfı bilir
Nâdânlara harc eylemiş lâlini

42

1. Yâr [senin] gül yüzünü göremezsem
Ah[lar] bana vah[lar bana] tüh bana
Murad-ı maksadıma eremezsem
Ah[lar] bana vah[lar] bana tüh bana
2. Gülü elin’al da öyle bak dersin
Benim sen gibi sevdiğim yok dersin
Senden ziyade sevdiğim çok dersin
Ah[lar] bana vah[lar] bana tüh bana
3. Gör yüzümü yüzüne bakmadan
Korlu köz ile sinemi yakmadan
Hak aşkına bir dolu (...) çakmadan
Ah[lar] bana vah[lar] bana tüh bana
4. Hûb yüzün görünce daim şaşarım

40/7a gerçeklerin: gerçektir M; 7b Özün: Özünü M.

41 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 350].

41/1c yabanında: mı yabağında M.

41/4c amenna: amennası M.

41/5c kıymetin: kıymetini M.

42 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 351]. Şiirin ilk dördlüğü ve ayağı benzer bir şekli şu kaynaklarda yer almaktadır. Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 64; Turhan Yörükân, *age.*, s. 135.

42/2b sen: benim M.

42/3c (...): ^{بیشتر} M.

(...) uzak ayrı düşerim
Senin’cin aşk atasında bişerim
Ah[lar] bana vah[lar] bana tüh bana

5. **Kul Himmet**’in derdi yâre varmalı
Yâr cemalin kalp evinde görmeli
Hakk[’ın] huzurunda hesap sormalı
Ah[lar] bana vah[lar] bana tüh bana

43

1. Yâr bulundu pir bulunmaz n’eyleyim
Ancak Mevla bilir benim hâlimi
Pir bulundu yâr bulunmaz n’eyleyim
Ancak Mevla bilir benim hâlimi
2. Ezelden eğr’olan sığmaz kalıba
Rehber ne eylesin münkir talibe
Zor (...) yol sorman gâlibe
Ancak Mevla bilir benim hâlimi
3. Evliya[nın] yolu yokuş göründü
Gerçek menzil aldı yalan yoruldu
Mürüvvet gel günah mende bulundu
Ancak Mevla bilir benim hâlimi
4. Beni zahit sanma iki dinliyim
Dostadır niyazım doğru yönlüyüm
Eğer günahkârım eğer kanlıyım
Ancak Mevla bilir benim hâlimi
5. **Kul Himmet**’im arttı benim firkatim
Gel hey benim arzumanım hasretim
Divan-ı Ali’ye kaldı sohbetim
Ancak Mevla bilir benim hâlimi

44

1. Muhammed Ali’nin eli değil mi
Hak deyip tuttuğum el bana yeter
Bu yolun sahibi Ali değil mi
Ali’nin kurduğu yol bana yeter
2. Mürşid-i kâminden terbiye olan
Mürşidin hasılı gönülün alan
İcazet nâmesin ileri sunan
Begden gelen baldır bil bana yeter
3. Kâmile varmadan kâmil olamaz
Her mürşid önünde kemal bulamaz
Kendini bilmeyen eli bilemez

42/4a yüzün: yüzünü M; 4b (...): ^{بیشتر} M.

43 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 351-352].

43/2c (...): ^{ستام} M.

43/4b yönlüyüm: yönünyüm M.

44 *Nutk-ı Kul Himmet* [Mecmua, s. 352]. Pir Sultan Abdal’ın yayımlanmış şiirleri arasında yer almaktadır. bk. Tuba Öztürk, *age.*, s. 293-294; Cahit Öztelli (2012), *age.*, s. 161-162.

44/2b hasılı: hâlis M.

44/3c eli: eli hiç M.

Okudum cim ile dâl bana yeter

4. Yeter bana ol pirimin kemali
Cemal[i] içinde vardır celali
N'eyleyim kâli n'eyleyeyim kîli
Mürşidimde olan hâl bana yeter
5. **Kul Himmet** rızasıdır rızas'erin
Hakk[ın] rızasıdır rızası pirin
Mürşidin kalbinde var ise yerin
Mürşid beytullahtır ol bana yeter

45

1. Hey sofu bu âlemde ne anlarsın
İmandan ileri küfrü ne imiş
Dört harftir doksan bin kelâmın başı
Doksan bin kelama harfin ne imiş
2. Hak Muhammed Ali yeksan olunca
Kim gördü Musa'yı Tur'dan gelince
Âdem Ata cennette merhum olunca
Nuh ile kavgayı kılan ne imiş
3. Çarkıma değmeyin figânım yegin
Gökten mi yerden mi söyleyim bugün
Bugün sar'öküz altında sineğin
Dilinde söyleyen kelim ne imiş
4. Nur kangı melekten dünyaya doğup
Ayağı yok başsız meydana gelip
Kendi vücudunun celladı olup
İsminden canını alan ne imiş
5. Bir delil yanacak galat yok söze
Der Hâlık gelince kim kâil bize
Kul Himmet'in selamı var Öksüz'e
Dergâh[ın]a doğru varan ne imiş

46

1. Kadir Mevla'm senin hikmetin çoktur
[Niçe] sır yarattın serden içeri
Ne için yarattın balçığı nurdan
Anı [da] gördün bir bâbdan içeri
2. Yalvardı Yezidler geçmedi sözü
Birliğe bağlandı erenler sözü
Lanet okudular iblisin yüzü
Sürdüler kâfiri nârdan içeri
3. Didelerim kaynar o yâr cûşuna

44/4b celali: cemali M.

45 **Nukt-ı Kul Himmet** [*Mecmua*, s. 352-353].

45/1a Hey: Gel Hey M; 1c harftir: hurûftur M.

45/5d varan: varan secde M.

46 **Nukt-ı Kul Himmet** [*Mecmua*, s. 353].

46/1c Ne için: Niçin M.

46/2c okudular: okudular kara M; 2d Sürdüler: Sürdüler o M.

46/3b kattı: kattılar M; 3c Kimse karışmaz: Kimseler karışmaz bu M.

Haram kattı on ik'imam aşına
Kimse karışmaz Ali'nin işine
Haram girdi helal kârdan içeri

4. Yâr aşkına vardır âh ile zârım
Arş semaya çıktı yâr benim âhım
Dur[a]maz daima eder figânım
Ağlayıp [bu] çeşmim zârdan içeri
5. **Kul Himmet**'im dünyanın nesin bilem
Vadem tekmi [oldu] ben dahi ölem
Geldim fani dünyaya nesin görem
Ecel oku girdi serden içeri

47

1. [Turnam] döne döne ötme yanımda
Ötme turnam ötme gönlüm şen değil
Yâr yarası pir yarası sinemde
Ötme turnam ötme gönlüm şen değil
2. Turnam bir tel ver[sen] kendi telinden
Senin yolcuların geçer yolundan
Ayrı düştüm vatanımdan ilimden
Ötme turnam ötme gönlüm şen değil
3. Turnam bir gül ver gönlümü anarım
Yârsız [bu] dünyayı n'eder n'eylerim
Yaram [her] ne ise sana söylerim
Ötme turnam ötme gönlüm şen değil
4. Turnam yıkamam ki akam cuşuna
Yâr değil yarası gider hoşuna
Kerbela'da şehit Hüseyin aşkına
Ötme turnam ötme gönlüm şen değil
5. **Kul Himmet** keser mi yârdan emanı
Kabul etmez hak ol[may]an gümanı
Seversen Al'on ik'imam demanı
Ötme turnam ötme gönlüm şen değil

48

1. Bülbüldür bahçede gezip ötenler
Seher yelind'esen rüzgâr Ali'dir
Kimdir Muhammed'in gülün sürenler
Şah Hüseyin şehit Hasan gazidir
2. Hakk'ın emri ile Cebrail indi

46/5a dünyanın: bu dünyanın M; 5c Geldim: Geldim bu M; 5d varan: varan secde M.

47 **Nukt-ı Kul Himmet** [*Mecmua*, s. 353-354].

47/1c yarası: yarası değil M.

47/4b Yâr: Yâr pir M; 4c Hüseyin: Hüseyin Şah M.

48 **Kul Himmet** [*Mecmua*, s. 354]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 290. Bu şiirin pek çok mürşası ortak olan şekli Pir Sultan Abdal'ın yayımlanmış şiirleri arasında da yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1997), *age.*, s. 27-28; Tuba Öztürk, *age.*, s. 74; Öner Yağcı, *age.*, s. 140-141.

48/1a Bülbüldür: Bülbüldür has M; 1c gülün: güllerin M; 1d Hasan: Hasan ağudan M.

- İnip Ali'nin sağ koluna kondu
Zülfikar kemer best Döldül'e bindi
Kâfirin neslini kesen Ali'dir
3. Binip Şam'a şarka [doğru] gittiler
On iki imama yardım ettiler
Sivas tarafında cenkler tuttular
Basılan Mervan[']dır] basan Ali'dir
4. Ali'nin avazı arşa çekildi
Yezid'in gıdası Hak'tan kesildi
Dünya yedi defa doldu esildi
Dolduran Huda[']dır] esen Ali'dir
5. **Kul Himmet** Ali'çin ağlardı güldü
Mekke Medine'den Ali'yi buldu
Hakk'ın emri ile dört kitap oldu
Okuyan Muhammed yazan Ali'dir

49

1. İyisin Hak bilir evvel kalemde
Cebrail dünyaya gelmedi miydi
Konacak yer bulamadı âlemde
Konup da ehl-i beyt ölmedi miydi
2. Hak celle noktadan gör ne halk etti
İkinci ferişte ol yöne gitti
Üçüncü ferişte dahi yarattı
Deryada kubbeye konmadı mıydı
3. Benim a'lâ güzel pirim Ali Şah
Dergâh[in]dan mahrum etmeye Allah
Bir yeşil kubbeye kondu ferîştah
İçinden yeşil el salmadı mıydı
4. *Hel etâ* suresin kim tefsir etti
Kalem sıçrayıp [da] ol arşa gitti
Kebûdun [den]izin buğundan itti
Köpükten yeri yaratmadı mıydı
5. *Kul huwallah* dedi Allahu's-samed
Yer dürüldü karşı geldi yedi kat
Çağrıldı miraca çıktı Muhammed
Toprağı misk cevher olmadı mıydı

48/2a Hakkın emri ile Cebrail: Arştan Cebrail yere M.

48/3c cenkler: hayli cenk M.

48/5c Hakk'ın emri ile: Hak emredip M.

49 **Kul Himmet** [Mecmua, s. 354-355]. Kul Himmet'e ait yayımlanmış şiirler arasında yer almaktadır. bk. İbrahim Aslanoğlu (1997), *age.*, s. 38-39; Şah Hüseyin Şahin, *age.*, s. 70-71.

49/1c yer: bir yer M.

49/3d İçinden: İçinden bir M.

49/4a *Hel etâ*: Kur'ân-ı Kerim'in 76. suresi olan İnsan Suresi "Dehr Suresi" olarak da anılır. Sure "Hel etâ" ifadesiyle başladığından bu adla da anılmaktadır; 4c Kebûdun: Kebûdunu M; 4d Köpükten yeri: Köpüğünden yeri göğü M.

49/5a *Kul huwallah*: "De ki o Allah" anlamına gelen ifade, 112. sure olan İhlas suresinin başında yer almaktadır; 5c Çağrıldı: Çağır M.

6. *Yasin vel-Kurâni'l-hakim* Mevla'ya
Bu sırrı bilenler oda yanmaya
Evvel şevki düştü fani dünyaya
Muhammed dünyaya gelmedi miydi

7. Furkan Muhammed'e İncil İsa'ya
Zebur Davud'indi Tevrat Musa'ya
Yüz yigirmi dört bin nebi gussaya
Cem olup bir namaz kılmadı mıydı

8. İndi beyan etti hem şeriatı
Geçeli fermanı hem hakikati
Bir elmadan yarattı dört sureti
O arslan Ali'ye gelmedi miydi

9. On sekiz bin âlem'eyledi sa'î
Ol zaman yarattı güneş[i] ayı
Yetmiş iki millet Hak deyi deyi
Dört nebiye kitap inmedi miydi

10. **Kul Himmet** eydür bir Allah'tan derim
Dünü günü vird ettim virdim derim
Yüzüm basa geldim üstadım pirim
Seni bekâ yere salmadı mıydı

50

1. A'lâsını sen bilersen âlemde
Derd[i] verdin iş bir çarede kaldı
Asumana çıktı insanın âhi
Yarattığın mahluk arada kaldı

2. Evlat yüzü görmez oldu fakara
Çamura çökenleri Hak çıkara
İtibar kalmadı evlada ere
Şimdi izzet ikram kötude kaldı

3. Tama' olup kanâat kalmad'aza
Galiba müstehak bu işler bize
Nefs yerini almaz kal düştü öze
Gitti özü sağlar kurada kaldı

4. Cihan taaccübde bilmem ne ola
Her taraftan bir od düşüp ne gele
Elinde Döldül[']ü] Zülfikar bile
Tanrı'nın arslanı Pir bize kaldı

5. Hamza-i kahraman ya Battal ola
Mazlumun âhını zâlimden ala
Mevla[']nın] izniyle Mehdî o bile
Kul Himmet'in umud'orada kaldı

49/6a *Yasin vel-Kurâni'l-hakim*: "Yasin, hikmetli Kurân'ın hakkı için" anlamına gelen ifade 36. sure olan Yasin suresinin başında yer almaktadır; 6b oda: cehennem oduna M.

49/7d bir: bir yere M.

49/8d O: O da M.

50 **Kul Himmet** [Mecmua, s. 355-356]. Kul İbrahim'e ait yayımlanan şiirler arasında yer almaktadır. bk. Cahit Öztelli (1996), *age.*, s. 295.

50/1c âhi: âhi cihanda M.

50/4a ne: ne hâl M.

V. Sonuç

Alevî-Bektaşî edebiyatının yedi büyük şairinden biri olan ve 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başlarında yaşadığı bilinen Kul Himmet'in şiirleri ile ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Bunlardan bazıları eski antoloji ve edebiyat tarihleri iken özellikle Kul Himmet'in şiirlerini ele alan önemli çalışmalar da bulunmaktadır. Bu makalede de bir mecmuada yer alan Kul Himmet'e ait 50 şiire yer verilmiştir. Bunlardan 31 tanesinin bugüne kadar yapılan çalışmalarda yayımlandığı, 19 tanesinin henüz yayımlanmadığı görülmüştür. Yayımlanan şiirler ile mecmuadaki şiirler arasında dörtlük sayısı da dahil, ifade ve söyleyiş bakımından ciddi farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden mecmuadaki 50 şiir makaleye alınmış; böylece Kul Himmet'in şiirleri ile ilgili ileride yapılacak daha kapsamlı çalışmalara karşılaştırma yapmak üzere imkân sağlanmıştır. Yayımlanmayan şiirlere bu çalışmada yer verilirken bu şiirlerin Kul Himmet'e aidiyeti savunulmamış, bir mecmuada Kul Himmet adına kayıtlı ve mahlas dörtlüklerinde Kul Himmet mahlası yer alan şiirlerin bilim dünyasına tanıtılması amaçlanmıştır. Şiirlerin 5 tanesinde 8'li hece ölçüsü, 45 tanesinde ise 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Bazı mısralarda hece ölçüsünün aksadığı görülür. Dörtlük sayıları 4 ile 12 arasında değişen şiirlerde 5 dörtlükten oluşan şiirlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Alevî-Bektaşî itikadına uygun pek çok konunun işlendiği şiirlerde, insanın yaratılışı ve yaratılış konusundaki tasavvufî görüşler; gönül özelinde yol gösterme; ham sofu ve zahit tipine sataşma; ilahî aşk; peygamber sevgisi; peygamberlerin hayatları ve mucizeleri; Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin başta olmak üzere on iki imamın hayatları, üstün vasıfları ve on iki imama bağlılık konularının öne çıkmaktadır. Sade bir dil ve zengin bir deyim kullanımı görülürken yer yer bugün için arkaik sayılabilecek kelimeler ile bazı kelimelerin halk arasında kullanılan şekillerine yer verildiği görülür.

KAYNAKÇA

- ALBAYRAK, Nurettin (2002). "Kul Himmet", *DİA*, XXVI, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 352.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1992). *Şah İsmail Hatayî ve Anadolu Hatayîleri*, İstanbul: Der Yayınları.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1997). *Kul Himmet*, İstanbul: Ekin Yayınevi.
- ASLANOĞLU, İbrahim (2014). *XIX. Yüzyıl Alevî-Bektaşî Şairi Kul Himmet Üstadım*, İstanbul: Can Yayınları.
- BAYGÜL, Nuran (1999). *Tokat ve Divriği Kaynaklı Cönkler Üzerinde Bir Tetkik*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- BİRDOĞAN, Nejat (2003). *Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- BORATAV, Pertev Naili (2001). *İzahlı Halk Şiiri Antolojisi*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- ERGÜN, Sadettin Nüzhet (1930). *Bektaşî Şairleri*, İstanbul: Devlet Matbaası.
- EYÜBOĞLU, İsmet Zeki (1991). *Alevî-Bektaşî Edebiyatı*, İstanbul: Der Yayınları.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (2010). *Alevî-Bektaşî Nefesleri*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (2013). *Kaygusuz Abdal-Hatayî-Kul Himmet*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- KAYA, Doğan (2000). "Kul Himmet'in Bilinmeyen Deyişleri", *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: Kitabevi, s. 421-432.
- KAYA, Doğan ve Necat ÇETİN (2012). "Kul Himmet'in de Şiirlerini İhtiva Eden Yazma Bir Şiir Mecmuası", *Tokat Sempozyumu 01-03 Kasım 2012 Bildiriler*, C. I, s. 489-494.
- KAYGUSUZ, İsmail (2005). *Anadolu Bilgeleri*, İstanbul: Su Yayınevi.
- KOCA, Turgut (1990). *Bektaşî-Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul: Maarif Kitaphanesi.
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir (1968). *Tekke Şiiri Antolojisi*, Ankara: Edebiyat Yayınevi.
- KORKMAZ, Esat (2008). *Anadolu Aleviliği*, İstanbul: Berfin Yayınları.
- ÖZCAN, Selay (2011). *Kul Himmet'in Şiir Dünyası, Şiirlerinde Gelenek, Etkileşim ve Eğitim*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZEN, Kutlu (2006). "Kul Himmet", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, VI, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 106.
- ÖZKIRIMLI, Atilla (1985). *Alevilik-Bektaşîlik ve Edebiyatı*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- ÖZTELLİ, Cahit (1996). *Pir Sultan'ın Dostları*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- ÖZTELLİ, Cahit (1997). *Bektaşî-Alevî Şiirleri Antolojisi Bektaşî Gülleri*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- ÖZTELLİ, Cahit (2012). *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- ÖZTÜRK, Tuba (2007). *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- SAMANCIGİL, Kemal (1946). *Alevî Şairleri Antolojisi*, İstanbul: Gün Basımevi.
- SEVER, Mustafa (2003). *Türk Halk Şiiri*, Ankara: Kurmay Basın Yayım.
- ŞAHİN, Şah Hüseyin (2013). *Yedi Ulu Ozan'dan Kul Himmet (Dede)*, Ankara: Pir Sultan Abdal 2 Temmuz Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları.
- VURAL, Hanifi (2011). "Halk Ozanımız Kul Himmet'in Şiir Dili", *Studies of The Ottoman Domain*, C. 1, S. 1, s. 1-20.
- YAĞCI, Öner (2011). *Pir Sultan Abdal, Yaşamı ve Şiirleri*, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- YARDIMCI, Mehmet (1998). "Kul Himmet Üstadım'ın Kul Himmet'le Karıştırılan ve Bilinmeyen Şiirleri", *I. Emlek Yöresi Halk Ozanları Sempozyumu 16-17 Mayıs*, Ankara.
- YARDIMCI, Mehmet (2014). "Kul Himmet ve Şiir Dünyası", *Kültür Evreni*, S. 19, Ankara, s. 85-108.
- YÖRÜKÂN, Turhan (2011). *Alevî-Bektaşî Tahtacı Nefesleri*, Derleyen: Yusuf Ziya Yörükân, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- ZAMAN, Süleyman (2009). *Yedi Ulu Ozan*, İstanbul: Can Yayınları.